

ინფრასტრუქტურული პროექტების შემსრულებელი კომპანიების საქმიანობის

სამართლებრივი ანალიზი

ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატები“
აგვისტო, 2018 წ.
ქ. თბილისი

მონიტორინგის პროცესში მონაწილეობდა
ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ გუნდი

*არჩილ კაიკაციშვილი, ორგანიზაციის ხელმძღვანელი;
გიორგი ზოიძე, საზოგადოებასთან ურთიერთობის მენეჯერი,
იურისტი
რუსლან ალექსიძე, მთავარი იურისტი;
მარიამ ფირცხალაიშვილი, იურისტი;
ია გოგნაძე, იურისტი;
გიორგი ლაბაძე, იურისტი, თარგმანი*

გურამ ლექვინაძე, ნათია მეფარიშვილი,
გვანცა ღვებდაშვილი - იურისტის თანაშემწეები.

☐ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატები“

ორგანიზაციის ყოველდღიური საქმიანობისა და
განხორციელებული/მიმდინარე კვლევების, პროექტებისა და
დასკვნების შესახებ, ვრცლად შეგიძლიათ იხილოთ საიტზე:
www.barristers.ge

FB: www.facebook.com/AkhalgazrdaAdvokatebi

<http://www.youtube.com/youngbarristers>

მისამართი: საქართველო, თბილისი, ზურაბ ჭავჭავაძის #12

ორგანიზაციის ტელეფონი: 2 953518, 599 291202

ორგანიზაციის საზოგადოებასთან ურთიერთობის მენეჯერი

გიორგი ზოიძე – 599 291202

ელექტრონული ფოსტა: Pryoungbarristers@yahoo.com;
Pryoungbarristers@gmail.com

ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატები“ ს/კ 401973094

დაარსების თარიღი: 2012 წლის 09 ივლისი

ბანკი: სს პროკრედიტ ბანკი, ორთაჭალის ფილიალი

ანგარიშის ნომერი: GE92PC0563600100002778

1. შესავალი

2018 წლის 1 თებერვალს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ საჯარო განცხადება გააკეთა და აღნიშნა, რომ კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“ არღვევდა მესაკუთრეთა უფლებებს და საექვოდ იგებდა ქართულ ტენდერებს¹. ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ „Sinohydro Corporation Limited“-ისა და საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის მიმართ, იწყებდა სამართლებრივი დავას და საქართველოში მიმდინარე მსხვილ ინფრასტრუქტურულ პროექტებში დაზარალებული მესაკუთრეთა უფლებების დაცვას, ამ ფორმით, სახელმწიფოს უმოქმედობის შეჩერებას. ორგანიზაციის შეფასებით, ინტერესის სფეროს წარმოადგენდა აგარა-ზემო ოსიაურის მონაკვეთის გაუმჯობესების, ავტომაგისტრალის რუისი-აგარა-აგარის შემოვლითი გზის მონაკვეთის გაუმჯობესების, ბათუმის შემოვლითი გზის მშენებლობის, ძირულა-ხარაგაული-მოლითი-ფონა-ჩუმათელეთის შიდასახელმწიფოებრივი გზის ძირულა-მოლითის მონაკვეთის რეაბილიტაციის, ბათუმი (ანგისა)-ახალციხე შიდასახელმწიფოებრივი გზის ხულო-ზარზმის მონაკვეთის სარეაბილიტაციო-სამშენებლო სამუშაოების, ქობულეთის შემოვლითი გზის მონაკვეთის მშენებლობის, სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზის მონაკვეთის მშენებლობისა და ავტომაგისტრალის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის მონაკვეთის მშენებლობის ინფრასტრუქტურული პროექტებში კომპანიის საქმიანობაზე კვლევის მომზადება.

ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ შესაძლოა, გამოკვეთილიყო ტენდერებში მონაწილე კომპანიის არაკეთილსინდისიერი ქმედებები, რაც გულისხმობდა გამოცხადებულ სატენდერო კონკურსებში გამარჯვების მიზნით, პროექტის სრულყოფილად განხორციელებისთვის კომპანიის მიერ სახელმწიფოსთვის საჭირო რეალურ თანხაზე გაცილებით ნაკლების შეთავაზებით, ამ ფორმით, კომპანიის იოლი გამარჯვებით, ხოლო შემდგომ პროექტისთვის აუცილებელი საკმარისი ფინანსური სახსრების არ არსებობის გამო, მისი მნიშვნელოვანი ხარვეზებით განხორციელებით.

¹ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1154

ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ „Sinohydro Corporation Limited“-ს მიმართ ქართულ საზოგადოებას მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში განხორციელებული პროექტების მიმართ არსებულ მდგომარეობის ანალიზსაც შეისწავლიდა.

„ახალგაზრდა ადვოკატების“ განცხადებით, „Sinohydro Corporation Limited“-ის საქმიანობის შედეგად ბევრი ადამიანი დაზარალდა, როდესაც კომპანიამ საპროექტო მიზნებისთვის ისარგებლა მოქალაქეების მფლობელობაში არსებული მიწის ნაკვეთებით და არ გასცა შესაბამისი კომპენსაცია. ამასთან, ამ ფაქტების მიმართ, სათანადოდ არ რეაგირებს „Sinohydro Corporation Limited“-ის ინფრასტრუქტურულ პროექტებზე ზედამხედველი სახელმწიფო უწყება - საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი.

ორგანიზაციამ სასამართლო წესით დავა დაიწყო ქობულეთის შემოვლითი გზის მონაკვეთის მშენებლობის პროცესში დაზარალებული ერთ-ერთი ადგილობრივი მოქალაქის, *მაყვალა ჯაფარიძის* დარღვეული უფლებების აღდგენის მიმართულებით. „Sinohydro Corporation Limited“-მა მესაკუთრის ინფორმირებისა და ყოველგვარი წინასწარი შეთანხმების გარეშე ისარგებლა მოქალაქის მიწის ნაკვეთით, ამოიღო ინერტული მასალა, მიწის ნაკვეთი კი, პირვანდელი დანიშნულებისთვის, უკვე გახდა გამოუსადეგარი. მაყვალა ჯაფარიძე ორგანიზაციის მეშვეობით, 2016-2017 წლებში, არაერთი წერილობითი მიმართვის საფუძველზე, როგორც კომპანიასთან, ასევე საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტთან, ამოდ ცდილობდა კანონიერ უფლებებში აღდგენას. მოქალაქე ამ პროცესში სახელმწიფოს მხრიდან სათანადო ყურადღების გარეშეც დარჩა. დეპარტამენტმა არ დააკმაყოფილა სადავო საკითხზე წარდგენილი ადმინისტრაციული საჩივარი, რომლის გასაჩივრება და სამართლიანი კომპენსაციის მიღებაც, მაყვალა ჯაფარიძემ, უკვე სასამართლო წესით გადაწყვიტა. მაყვალა ჯაფარიძის სარჩელი თბილისის საქალაქო სასამართლომ ტერიტორიული განსჯადობის პრინციპით, 2018 წლის 6 თებერვალს, განსახილველად ბათუმის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას გადაუგზავნა². 2018 წლის 1 მარტის ბათუმის საქალაქო სასამართლოს განჩინებით, მაყვალა ჯაფარიძის სარჩელი წარმოებაში იქნა მიღებული³. 2018 წლის მაისის თვის მდგომარეობით, საქმეზე სხდომა არ მოწვეულა, თუმცა

² 2018 წლის 6 თებერვლის თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის განჩინება, საქმეზე: #3/644-18. მოსამართლე: ივანე აღნიაშვილი.

³ 2018 წლის 1 მარტის ბათუმის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის განჩინება, საქმეზე: #3/88-2018. მოსამართლე: ირაკლი შავაძე.

საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტმა წარმოადგინა სამართლებრივი შეპასუხება და მაყვალა ჯაფარიძის მოთხოვნები, არ სცნო.

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ 2018 წლის 9 თებერვალს სპეციალური განცხადება გაავრცელა და აღნიშნა, რომ კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ის მიერ ინფრასტრუქტურულ პროექტებში დაზარალებულ ადგილობრივ მოსახლეობას სასამართლოში დავის დაწყებას და წარმომადგენლობით უფლებამოსილებას სთავაზობდა. ორგანიზაციის განმარტებით, მომართვის და საკითხის სამართლებრივი შეფასების შემდეგ, ორგანიზაცია მოამზადებდა სარჩელებს და იქნებოდა დაზარალებული მოქალაქეების წარმომადგენელი საქართველოს სასამართლოებში. ორგანიზაცია დაიცავდა მოქალაქეებს საკუთრების უფლების სავარაუდო ხელყოფის ფაქტებისგან⁴.

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ 2018 წლის 14 თებერვალს საჯარო განცხადება გაავრცელა და საზოგადოებას წარუდგინა საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს შრომის პირობების ინსპექტირების დეპარტამენტის ინფორმაციის ანალიზი, რომლის მიხედვითაც, კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ის საქართველოში საქმიანობის შესახებ გამოიკვეთა 20-ზე მეტი სისტემური ხასიათის დარღვევა⁵.

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ 2018 წლის 21 თებერვალს სპეციალური პრესკონფერენცია გამართეს და აღნიშნეს, რომ საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის მიერ გამოცხადებულ სახელმწიფო ტენდერების შესწავლისა და შეფასების პროცესში დაადგინა, რომ დეპარტამენტის მაღალი თანამდებობის პირები სამუშაოდ იმ უცხოურ სამშენებლო კომპანიებში გადავიდნენ, რომლებმაც გამოცხადებული ტენდერები მოიგეს და სატენდერო კომისიის წევრები დღეს ამ კომპანიაში დასაქმებული დეპარტამენტის ყოფილი თანამდებობის პირები არიან. ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ დარღვეულ იქნა კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, რომლის თანახმადაც, შემთხვევა უნდა შეფასებულიყო, როგორც ინტერესთა კონფლიქტი⁶.

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ 2018 წლის 5 მარტს საჯარო განცხადება გაავრცელა და აღნიშნა, რომ კვლევის შედეგად ვლინდებოდა, რომ კომპანიამ სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზის მშენებლობის პროექტი

⁴ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1159

⁵ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1161

⁶ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1169

სახელმწიფოს შესაბამის კომპეტენტურ უწყებებთან ნებართვების მიღების გარეშე შეცვალა. თავდაპირველად, პროექტით განისაზღვრა, რომ ვინაიდან ტერიტორია წარმოდგენდა ჭაობიან ადგილს, გზა აშენდებოდა ბეტონის ხიმინჯებზე. კომპანიამ პროექტში ცვლილებები მოითხოვა და ტერიტორიაზე ფიტილები დამონტაჟდა, თუმცა ფიტილების გამოყენებით, გზის მშენებლობამ შედეგი არ გამოიღო⁷.

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ 2018 წლის 12 მარტს, „სინოჰიდროს“ მიერ ინფრასტრუქტურულ პროექტებში გამოვლენილ დარღვევებსა და უკანონო მოქმედებების ფაქტებზე, საქართველოში ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის საელჩოს საპროტესტო - ღია წერილით მიმართა⁸ და აღნიშნა, რომ მიმდინარე სამი პროექტიდან, რომელსაც კომპანია ახორციელებდა, სამივე პროექტში უხეშად ირღვეოდა საქართველოს კანონმდებლობა, სისხლის, სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და შრომის კოდექსები, კომპანია აზიანებდა გარემოს და არ ასრულებდა ვალდებულებებს, რომელიც ხელშეკრულებით არის განსაზღვრული. ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ ჩინეთ-საქართველოს სტრატეგიული პარტნიორობის, სავაჭრო, კულტურული, სოციალურ თუ პოლიტიკური ურთიერთობების დრამატულად მზარდი ტენდენციის ფონზე, ნებისმიერი გადახრა კურსიდან, ნებისმიერი არამართლზომიერი მოქმედება, ქართულ საზოგადოებაში ძალიან მტკივნეულ და არასასიამოვნო რეაქციას იწვევს. შესაბამისად, ორგანიზაციამ მოითხოვა წარდგენილ დარღვევებზე შესაბამისი რეაგირება⁹.

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ 2018 წლის 27 მარტს სპეციალური პრესკონფერენცია გამართა და აღნიშნეს, რომ კომპანიის მიერ კანონდარღვევის ფაქტებს გააჩნია სისტემური დანაშაულის ხასიათი, საქართველოს გარემოზე მიყენებულმა მნიშვნელოვანმა ზიანმა შეადგინა - 233,241.06 ლარი, ხოლო 2013 წლის 6 ივნისიდან 2017 წლის 6 ნოემბრის მდგომარეობით, 46 სამართალდარღვევის ფაქტზე თანხმამ - 62,686,98 ლარი. ორგანიზაციამ მოუწოდა საქართველოს მთავრობას და საქართველოს სამართალდამცავ ორგანოებს, მიეღოთ გადამჭრელი ზომები და რეაგირება მოეხდინათ კომპანიის საქმიანობაზე საქართველოში, რომელიც უხეშად არღვევს საქართველოს კანონმდებლობას და დაუსჯელი რჩებოდა ჩადენილი კრიმინალისთვის¹⁰.

⁷ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1179

⁸ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 12 მარტის #063 წერილი საქართველოში ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის საგანგებო და სრულუფლებიან ელჩს დი იანჩის.

⁹ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1186

¹⁰ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1197

2018 წლის 30 მარტს, საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრად დაინიშნა მაია ცქიტიშვილი, რომელმაც შეცვალა ზურაბ ალავიძე, ხოლო მინისტრის გადაწყვეტილებით, თანამდებობიდან გათავისუფლდა საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის თავმჯდომარე გიორგი სეთურიძე, რომელიც შეცვალა ირაკლი ქარსელაძემ. ორგანიზაცია გამოეხმაურა მიღებულ გადაწყვეტილებებს და ფაქტი დაუკავშირა საქართველოს ინფრასტრუქტურულ პროექტებში სავარაუდო კორუფციული სკანდალის გასაჯაროების პროცესს. ორგანიზაციის იურისტმა მედიასთან კომენტარში აღნიშნა შემდეგი: „შექმნილმა ვითარებამ ღია და აშკარა გახდა საერთაშორისო ფონდებიდან თუ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გზების მოწესრიგებისთვის და მშენებლობისთვის გამოყოფილი კოლოსალური თანხების არამიზნობრივი ხარჯვა, რომელზედაც პასუხისმგებლობა რეგიონალური განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს და გზების სახელმწიფო დეპარტამენტს, ერთობლივად ეკისრებოდათ. ბოლო 3 თვის განმავლობაში ორგანიზაციამ არაერთი სამართლებრივი შეფასება წარმოადგინა, რომელიც „სინოჰიდროს“ საქმიანობასთან, გზების სახელმწიფო დეპარტამენტის მაღალი თანამდებობის პირების უფლებამოსილების სავარაუდო გადამეტების ფაქტებსა და ფარულ გარიგებებს ეხება. მიღებული საკადრო გადაწყვეტილებები პოლიტიკური გადაწყვეტილებებია და თავად ამხელს ინფრასტრუქტურულ პროექტებში დიდ ფულთან მაღალი პოლიტიკური თანამდებობის პირების, როგორც მინისტრია, ირიბ თუ პირდაპირ კავშირებს. დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ მინისტრი ზურაბ ალავიძე საქართველოს ინფრასტრუქტურულ პროექტებში დარღვევებს და სავარაუდო კორუფციულ დანაშაულებს შეეწირა, მათ შორის ყველაზე გახმაურებულ სკანდალს, რომელიც ჩინური კომპანია „სინოჰიდროს“ საქართველოში საქმიანობას უკავშირდება“¹¹.

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ 2018 წლის 2 აპრილს წერილით მიმართა საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს, საქართველოს პარლამენტის ფრაქციებს, საქართველოს მთავრობის რეგიონალური განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროსა და კომპანია „სინოჰიდროს“ საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებულ საქმიანობაზე

¹¹ <https://pia.ge/post/194894-giorgi-labaze-ar-gamikvirdeba-tuki-wasuli-ministri-alavize-sinohidroshi-saqmianobas-daiwyebis>

პარლამენტის დროებითი კომისიის შექმნა და საპარლამენტო ზედამხედველობითი ფუნქციის გამოყენება მოითხოვა¹².

„ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წინამდებარე კვლევა საჯარო და ყველა დაინტერესებული პირისთვის ხელმისაწვდომი 2018 წლის აგვისტოს თვიდან გახადეს. ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ საქართველოს ინფრასტრუქტურულ პროექტებში საჯაროობისა და გამჭვირვალობის კვლევას გააგრძელებს. წარმოდგენილი კვლევა მიეწოდათ აღმასრულებელი, საკანონმდებლო და სასამართლო ხელისუფლების წარმომადგენლებს, დიპლომატიურ კორპუსს, სამოქალაქო ორგანიზაციებსა და მედიას.

¹² ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 2 აპრილის #089 წერილი საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე ირაკლი კობახიძესა და საპარლამენტო ფრაქციებს;

2. საკითხის შესწავლის პროცესი

2017 წლის 25 იანვარს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წერილით მიმართეს საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტს¹³ და მოითხოვეს შემდეგი სახის საჯარო ინფორმაცია, ხოლო 2018 წლის 8 თებერვალს, ორგანიზაციამ დეპარტამენტის მიმართ გაგზავნილი განცხადების მე-3 ნაწილი დააზუსტა¹⁴.

1. მოგვაწოდეთ ინფორმაცია, ა) სამტრედია-გრიგოლეთის 18,5 კილომეტრიანი და ბ) თბილისი-რუსთავის ჩქაროსნული გზის, გ) ქობულეთის შემოვლითი გზის, დ) ზესტაფონი-ქუთაისის შემოვლითი გზისა და ე) რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი გზის (ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი) ინფრასტრუქტურული პროექტების დაწყების, დასრულების, მისი შინაარსობრივი მხარის თაობაზე;

2. ინფორმაცია, თუ რომელმა კომპანიებმა შეასრულეს (ან ასრულებენ) სამტრედია-გრიგოლეთის 18,5 კილომეტრიანი და თბილისი-რუსთავის ჩქაროსნული გზის, ქობულეთის შემოვლითი გზის, ზესტაფონი-ქუთაისის შემოვლითი გზისა და რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი გზის (ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი) ინფრასტრუქტურული პროექტები. მოგვაწოდეთ ინფორმაცია ამ კომპანიების სრული დასახელებების ან შემსრულებელი ქვეკონტაქტორების თაობაზე.

3. ზ/აღნიშნული ინფრასტრუქტურული სამუშაოების შემსრულებელი კომპანიის მიმართ დადებული ყველა ხელშეკრულების ასლი, ამ ხელშეკრულებებში შესული ცვლილებების ასლები, მისი დადებიდან 2018 წლის 25 იანვრის მდგომარეობით;

4. ინფორმაცია, ზ/აღნიშნული შემსრულებელი კომპანიებთან დადებულ ხელშეკრულებებში დაფიქსირებულა თუ არა სახელშეკრულებო ვადის დარღვევა ან/და ნაკლოვანი შესრულება. ასეთი შემთხვევების არსებობისას, ყველა მათგანის თაობაზე, მოგავწოდეთ სრული ინფორმაცია მათი პერიოდის გათვალისწინებით;

5. ზ/აღნიშნული ინფრასტრუქტურული პროექტების შემსრულებელი კომპანიის მიმართ გამოყენებულ იქნა თუ არა სახელშეკრულებო პასუხისმგებლობის დაკისრება - ჯარიმა ან/და პირგასამტეხლო

¹³ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 25 იანვრის #18 წერილი;

¹⁴ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 8 თებერვლის #40 წერილი;

ან/დახელშეკრულების ვადაზე ადრე შეწყვეტა, რომელი ასეთი კომპანიების მიმართ, როდის და რა რაოდენობის ჯარიმების გამოყენება განხორციელდა?

6. იმ შემთხვევაში, თუკი გამოყენებულ იქნა სახელშეკრულებო პასუხისმგებლობა, როდის, რის საფუძველზე და რა პასუხისმგებლობის ფორმით?

7. თუკი კომპანიის/კომპანიების მიმართ დაკისრებული იქნა ფულადი სანქცია, დამრღვევის მიერ უზრუნველყოფილი იქნა თუ არა დაკისრებული პასუხისმგებლობის შესრულება.

8. მოგვეწოდოს ინფორმაცია ზ/აღნიშნულ თითოეულ ინფრასტრუქტურულ პროექტში, შემსრულებელი კომპანიების მიერ დასაქმებული პირების რიცხოვნობის, მათი ეროვნების, საშუალო შრომითი ანაზღაურების შესახებ;

2018 წლის 14 თებერვლის საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის #2/1536 წერილის თანახმად, ორგანიზაციას პასუხი გაეცა დასმულ კითხვებზე შემდეგი სახით:

1. ა) სამტრედია გრიგოლეთის საავტომობილო გზის კმ11+500-კმ30+000(ლოტი II) მონაკვეთის მშენებლობა დაიწყო 13.03.2016 წელს. დასრულება დაგეგმილია 2018 წლის სექტემბერში. პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია: 4 წლიანი ასფალტობეტონის საფარიანი 18,5 კმ-იანი ჩქაროსნული მაგისტრალის, 3 სატრანსპორტო კვანძის (გზაგამტარი), 6 პარალელური ხიდის, წყალგამტარი მილებისა და მიწისქვეშა გასასვლელების მშენებლობა;

ბ) ქობულეთის შემოვლითი გზის კმ0=000-კმ12=400 მონაკვეთის მშენებლობა და არსებული 2 ზოლიანი გზის გაგანიერება 4 ზოლიანამდე, ჩაქვი - მახინჯაური კმ30+000-კმ33+000 მონაკვეთზე (ლოტი I) სამშენებლო სამუშაოები მიმდინარეობდა 01.09.2011 – 01.06.2014 წლებში. სამშენებლო სამუშაოები დასრულებულია, მოძრაობა გახსნილია. პროექტის ფარგლებში განხორციელდა 2 ზოლიანი ასფალტობეტონის საფარიანი 12,4 კმ-იანი და 1,2 კმ 4 ზოლიანი (ჩაქვი-მახინჯაურის მონაკვეთზე) ჩქაროსნული მაგისტრალის მშენებლობა. 11 ხიდის, 3 გზაგამტარის, წყალგამტარი მილებისა და მიწისქვეშა გასასვლელების მშენებლობა; ქობულეთის შემოვლითი გზის კმ12+400 - კმ30+400 მონაკვეთის მშენებლობა (ლოტიII) დაიწყო 24.05.2013 წელს დასრულება დაგეგმილია 2018 წლის ივნისში. პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია: ორზოლიანი ასფალტობეტონის საფარიანი 18,0 კმ-იანი ჩქაროსნული მაგისტრალის, 2 სატრანსპორტო კვანძის (გზაგამტარი);

13 ხიდის; 2 გვირაბის; წყალგამტარი მილებისა და მიწისქვეშა გასასვლელების მშენებლობა;

გ) E-60 აღმოსავლეთ-დასავლეთ ავტომაგისტრალის გაუმჯობესების პროექტის ფარგლებში ზესტაფონი ქუთაისი-სამტრედიის მონაკვეთის ზესტაფონის ქუთაისის ახალი შემოვლითი გზის კმ0+000 - კმ15+172 მონაკვეთის მშენებლობა მიმდინარეობდა 24.07.2013 – 22.12.2017 წლებში. ამ დროისთვის მიმდინარეობს კონტრაქტით განსაზღვრულ დეფექტებზე პასუხისმგებლობის პერიოდი. პროექტის ფარგლებში აშენდა: 4 ზოლიანი ცემენტობეტონის საფარიანი 15,2 კმ-იანი ჩქაროსნული მაგისტრალი, 3 სატრანსპორტო ორ დონიანი კვანძი, 10 პარალელური და 1 ორმხრივ მოძრაობიანი ხიდი, წყალგამტარი მილები და მიწისქვეშა გასასვლელები;

დ) E-60 ავტომაგისტრალის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი კმ0+000-კმ5+800 მონაკვეთის მშენებლობა (ლოტი 1) დაიწყო 17.11.2017 წელს, დასრულება დაგეგმილია 2019 წლის ნოემბერში. პროექტით განსაზღვრულია 4 ზოლიანი ცემენტობეტონის საფარიანი 4,8 კმ-იანი ჩქაროსნული მაგისტრალის, 4 პარალელური ხიდის, წყალგამტარი მილების და მიწისქვეშა გასასვლელების მშენებლობა;

E-60 ავტომაგისტრალის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი კმ5+800-კმ14+050 მონაკვეთის მშენებლობა (ლოტი 2) დაიწყო 31.10.2017 წელს, დასრულება დაგეგმილია 2020 ოქტომბერში. პროექტით განსაზღვრულია 4 ზოლიანი ცემენტობეტონის საფარიანი 8,2 კმ-იანი ჩქაროსნული მაგისტრალის, 6 პარალელური და 1 ორმხრივ მოძრაობიანი ხიდის, 2 პარალელური და 1 ორმხრივ მოძრაობიანი გვირაბის, წყალგამტარი მილების და მიწისქვეშა გასასვლელების მშენებლობა.

2. ა) სამტრედია გრიგოლეთის საავტომობილო გზის კმ11+500-კმ30+000 (ლოტი II) მონაკვეთის სამშენებლო სამუშაოებს ასრულებს „Sinohydro Corporation Limited“.

გ) ქობულეთის შემოვლითი გზის კმ0+000-კმ12+400 მონაკვეთის მშენებლობა და არსებული 2 ზოლიანი გზის გაგანიერება 4 ზოლიანამდე, ჩაქვი - მახინჯაური კმ30+000-კმ33+000 მონაკვეთზე (ლოტი I) სამშენებლო სამუშაოები განხორციელდა „Sinhydro Corporation Limited“ -მა;

ქობულეთის შემოვლითი გზის კმ12+400 - კმ30+400 მონაკვეთის (ლოტი II) სამშენებლო სამუშაოებს ახორციელებს „Sinhydro Corporation Limited“.

გ) E-60 აღმოსავლეთ დასავლეთ ავტომაგისტრალის გაუმჯობესების პროექტის ფარგლებში ზესტაფონი ქუთაისი-სამტრედიის მონაკვეთის ზესტაფონი ქუთაისის ახალი შემოვლითი გზის კმ0+000 - კმ15+172 მონაკვეთზე სამშენებლო სამუშაოებს ახორციელებს JV „TODINI Costruzioni Generali SPA“ TAKENAKA CIVIL ENGINEERING & CONSTRUCTION CO. LTD“;

დ) E-60 ავტომაგისტრალის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის კმ0+000-კმ5+800 მონაკვეთის (ლოტი1) მშენებლობას ახორციელებს „SinhydroCorporationLimited“.

E-60 ავტომაგისტრალის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი კმ5+800-კმ14+050 მონაკვეთის (ლოტი2) მშენებლობას ახორციელებს ASTALDI S.P.A.

3. ა)სამტრედია გრიგოლეთის საავტომობილო გზის კმ11+500-კმ30+000 (ლოტი II) მონაკვეთის მშენებლობაზე დასაქმებულია 380 ადამიანი, მათ შორის 70% ან მეტი საქართველოს მოქალაქე;

ბ) ქობულეთის შემოვლითი გზის კმ0+000-კმ12+400 მონაკვეთის მშენებლობა და არსებული 2 ზოლიანი გზის გაგანიერება 4 ზოლიანამდე, ჩაქვი - მახინჯაური კმ30+000-კმ33+000 მონაკვეთზე (ლოტი I) სამშენებლო სამუშაოებზე დასაქმებული იყო (საშუალოდ) 500 ადამიანი, მათ შორის 70% ან მეტი საქართველოს მოქალაქე; ქობულეთის შემოვლით გზის კმ12+400 - კმ30+400 მონაკვეთის მშენებლობაზე დასაქმებულია 700 ადამიანი, მათ შორის 70% ან მეტი საქართველოს მოქალაქე;

გ) E-60 აღმოსავლეთ-დასავლეთ ავტომაგისტრალის გაუმჯობესების პროექტის ფარგლებში ზესტაფონი ქუთაისი-სამტრედიის მონაკვეთის ზესტაფონი ქუთაისის ახალი შემოვლით გზის კმ0+000 - კმ15+172 მონაკვეთის მშენებლობაზე დასაქმებულია 455 ადამიანი, ამთ შორის 70% ან მეტი საქართველოს მოქალაქე;

დ) E-60 ავტომაგისტრალის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი კმ0+000-კმ5+800 მონაკვეთის (ლოტი 1) მშენებლობაზე დასაქმებულია 100 ადამიანი მათ შორის 70% ან მეტი საქართველოს მოქალაქე;

E-60 ავტომაგისტრალის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი კმ5+800-კმ14-050 მონაკვეთის (ლოტი 2) მშენებლობაზე დასაქმებულია 100 ადამიანი მათ შორის 70% ან მეტი საქართველოს მოქალაქე. ასევე,

წარმოგიდგენთ ინფორმაციას შემდეგ პროექტებზე:

კონტრაქტი No GEWH/CW/ICB-02 - სამტრედია - გრიგოლეთის საავტომობილო გზის კმ11+500 - კმ30+000 მშენებლობა (ლოტი II) - კონტრაქტორი: „Sinhydro Corporation Limited“, სამუშაოების დაწყების თარიღი: 13.03.2016 წელი, დასრულების თარიღი - 13.09.2018 წ.

კონტრაქტი No RCIP/CW/ICB-02 - ქობულეთის შემოვლითი გზის კმ12+400-კმ31+259 მონაკვეთის მშენებლობა, კონტრაქტორი Sinhydro Corporation Limited; სამუშაოების დაწყების თარიღი: 24.05.2013 წ. სამუშაოების დასრულების თარიღი: 30.06.2018წ.

კონტრაქტი No EWHIP/CW/ICB-03 - E-60 აღმოსავლეთ-დასავლეთ ავტომაგისტრალის გაუმჯობესების ფარგლებში ზესტაფონი-ქუთაისი-სამტრედიის ზესტაფონი-ქუთაისის ახალი შემოვლით გზის კმ0+000-კმ15+172 მონაკვეთის მშენებლობა; კონტრაქტორი - ერთობლივი საწარმო

„TODINI Costruzioni Generali SPA“ „TAKENAKA CIVIL ENGINEERING&CONSTRUCTION CO. LTD“; სამუშაოების დაწყების თარიღი; 25.07.2013წ., სამუშაოების დასრულების თარიღი: 22.12.2017წ.

კონტრაქტი No EWHCIP/CW/ICB-01 Lot1 - რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი ს/გზის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის მონაკვეთის მშენებლობა ლოტი I (კმ.0+000-კმ.5+800); კონტრაქტორი - „Sinhydro Corporation Limited“; სამუშაოების დაწყების თარიღი: 17.11.2017წ., სამუშაოების დასრულების თარიღი: 17.11.19წ.

კონტრაქტი No EWHCIP/CW/ICB-01 Lot 2 - რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი ს/გზის ოსიაური-ჩუმათელეთის მონაკვეთის მშენებლობა ლოტი II (კმ5+800 – კმ 14+050); კონტრაქტორი - შ.პ.ს „ASTALDI“; სამუშაოების დაწყების თარიღი: 31.10.2017წ., ხოლო დასრულების - 31.10.2020წ.

E-60 მაგისტრალის სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზის კმ 11+500 – 30+000 ლოტი II სამშენებლო სამუშაოები იწყება სოფელ ჯაპანასთან ახლოს - Pk115+00 და სრულდება ლანჩხუთთან - Pk300+00. პროექტი მოიცავს ოთხზოლიანი ავტომაგისტრალის მშენებლობას, რომლის გეომეტრიული პარამეტრები შერჩეული სატრანსპორტო ნაკადის, გზის დანიშნულებისა და რელიეფის გათვალისწინებით, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს მომხმარებლისთვის/მოდრაობისთვის უსაფრთხოება და ხელსაყრელი პირობები, და ამავე დროს, მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი რეგიონსა და მოსახლეობაზე მაგისტრალის უარყოფითი ზეგავლენა.

ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის მონაკვეთის, ლოტი I (კმ.0+000-კმ.5+800) და ლოტი II (კმ 5+800 - კმ 14+050) მშენებლობა, რომელიც წარმოადგენს აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის E-60 საავტომობილო-სატრანზიტო კორიდორის შემადგენელ ერთ-ერთ სეგმენტს. აღნიშნული საავტომობილო გზის მონაკვეთის მშენებლობა მკვეთრად გაზრდის ავტოტრანსპორტის მოძრაობის ინტენსივობას, სიჩქარესა და გზის გამტარუნარიანობას. ასევე, დადებითი ეფექტი ექნება მოძრაობის უსაფრთხოების კუთხითაც. პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს საქართველოზე გამავალი E-60 ჩქაროსნული ავტომაგისტრალის კონკურენტუნარიანობის გაზრდას სხვა კორიდორებთან მიმართებაში. ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის საავტომობილო გზის მონაკვეთის მშენებლობით გაიზრდება შავი ზღვის პორტის მეშვეობით შემომავალი ტვირთის, რომელიც მოძრაობს ევროპიდან შუა აზიის მიმართულებით და პირიქით, გამტარუნარიანობა. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, პროექტის განხორციელება ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკის გაუმჯობესებას. ასევე წარმოადგენს თქვენს მიერ მოთხოვნილ შემდეგი ხელშეკრულების ელექტრონულ ვერსიებს დანართის სახით:

სამტრედია - გრიგოლეთის 18,5 კმ ს/გზის მშენებლობა ლოტი II (No GEWH/CW/ICB-02), ქობულეთის შემოვლით გზის კმ12+400-კმ31+259 მონაკვეთის მშენებლობა (No RCIP/CW/ICB-02),

E-60 აღმოსავლეთ-დასავლეთ ავტომაგისტრალის გაუმჯობესების ფარგლებში ზესტაფონი-ქუთაისი-სამტრედიის რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი ს/გზის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის მონაკვეთის მშენებლობა ლოტი I (No EWHCIP/CW/ICB-01),

რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი ს/გზის ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის მონაკვეთის მშენებლობა ლოტი II (No EWHCIP/CW/ICB-01).

ამასთან, ზემოაღნიშნული პროექტების ფარგლებში კომპანიების მიმართ არ ყოფილა გამოყენებული ხელშეკრულების ვადაზე ადრე შეწყვეტის ან პირგასამტეხლოსა ან/და ჯარიმის ღონისძიებები. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-3 მუხლის მე-4 ნაწილის „ვ“ ქვეპუნქტის თანახმად, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მოქმედება არ ვრცელდება აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოთა იმ საქმიანობაზე, რომელიც დაკავშირებულია საერთაშორისო ხელშეკრულების და შეთანხმების შესრულებასა და საგარეო პოლიტიკის განხორციელებასთან. ზემოაღნიშნული ხელშეკრულებები უკავშირდება იმ საქმიანობას, რომელიც უნდა განხორციელდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებების ფარგლებში. შესაბამისად, დეპარტამენტი უფლებამოსილია საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის საფუძველზე, არ გასცეს ზემოაღნიშნული ინფორმაცია და ამ წერილზე თანდართული დოკუმენტაცია, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ საგზაო ინფრასტრუქტურის მიმართ საზოგადოების განსაკუთრებული ინტერესის გათვალისწინებით, დეპარტამენტმა მიზანშეწონილად მიიჩნია თქვენ წერილში მოთხოვნილი ინფორმაციის/დოკუმენტაციის გაცემა“.

2017 წლის 29 იანვარს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წერილით მიმართეს საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს¹⁵ და მოითხოვეს შემდეგი სახის საჯარო ინფორმაცია:

1. 2012-2018 წლის იანვრის თვის მდგომარეობით, სამინისტროს მხრიდან მომხდარა თუ არა საქართველოს ტერიტორიაზე მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების პროცესში შრომითი უფლებების დაცვის მონიტორინგი, რა დასკვნები და რეკომენდაციები გაცემულა სამინისტროს მიერ შემსრულებელი კომპანიების მიმართ, ყოფილა თუ არა სამინისტროს მეშვეობით დაჯარიმებული აღნიშნული კომპანიები დასაქმებულთა უფლებების დარღვევის ფაქტების გამო?

2. ინფორმაცია, ა) სამტრედია-გრიგოლეთის 18,5 კილომეტრიანი და ბ) თბილისი-რუსთავის ჩქაროსნული გზის, გ) ქობულეთის შემოვლითი გზის,

¹⁵ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 29 იანვრის #25 წერილი;

დ) ზესტაფონი-ქუთაისის შემოვლითი გზისა და ე) რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი გზის (ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი) ინფრასტრუქტურული პროექტების მიმდინარეობის პროცესში, აკვირდება თუ არა სამინისტრო და რა ფორმით ახდენს დასაქმებულთა უფლებების დაცვის მონიტორინგს, აქვს თუ არა სამინისტროს შემსრულებელ კომპანიასთან სათანამშრომლო ურთიერთობა და გაცემულა თუ არა რეკომენდაციები ზ/აღნიშნულ ინფრასტრუქტურულ პროექტებზე დასაქმებული პირების შრომითი უფლებების უზრუნველყოფის მიმართულებით?

3. სამინისტროს მიერ შემოწმებულ იქნა თუ არა კომპანია “Sinohydro Corporation Limited”-ის საქმიანობის პროცესში შრომის უსაფრთხოება, თავისი კომპენტაციის ფარგლებში. ასეთი შემოწმების შემთხვევაში, იქნა თუ არა გამოვლენილი რაიმე სახის დარღვევა. რა პასუხისმგებლობის ფორმა იქნა გამოყენებული;

4. სამინისტრო, რა პრინციპზე დაყრდნობით ახორციელებს დამსაქმებლის შემოწმებას, განსაზღვრულია თუ არა დამსაქმებლები, რომელთა საქმიანობიდან გამომდინარე, არსებობს განსაკუთრებული რისკი და მათ მიმართ სამინისტროს მხრიდან იკვეთება თუ არა დაინტერესება, რათა დაცულ იქნეს უსაფრთხოების წესები.

2018 წლის 9 თებერვლის საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს #01/7538 წერილის თანახმად¹⁶, ორგანიზაციას ეცნობა, რომ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს შრომის პირობების ინსპექტირების დეპარტამენტის მიერ შემოწმდა მხოლოდ შპს „კორპორაცია სინოჰიდროს ფილიალი საქართველოში“ (16.03.2016). ინსპექტირება განხორციელდა კომპანიის ადმინისტრაციულ ოფისში და მის მიმდებარედ საწარმოო ტერიტორიაზე (ლანჩხუთის რაიონში). შემოწმების შედეგად გამოიკვეთა შემდეგი დარღვევები:

1. „ორგანიზაციაში არასრულფასოვნადაა დანერგილი შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის სისტემა; ვერ წარმოადგინეს თანამდებობრივი და საწარმოო ინსტრუქციები. ინსტრუქტაჟის ჩატარების წესი და შინაარსი ბუნდოვანია. შრომის უსაფრთხოებაზე პასუხისმგებელი პირი საუბრობს დასაქმებულთათვის უცხო ენაზე, რაც იწვევს ეფექტური კომუნიკაციის დეფიციტს. აღნიშნული განაპირობებს შრომის დაბალ კულტურასა და არაჯანსაღ სამუშაო პროცესს;

¹⁶ 2018 წლის 9 თებერვლის საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს #01/7538 წერილი;

2. დასაქმებულები არ გადიან სავალდებულო პერიოდულ სამედიცინო შემოწმებას;
3. სამუშაო ადგილები არ არის მომარაგებული პირველადი სამედიცინო დახმარების საშუალებებით;
4. საწარმოში მოსაწესრიგებელია სახანძრო უსაფრთხოება;
5. საწარმოში მოსაწესრიგებელია ელექტროუსაფრთხოება;
6. საწარმოს ტერიტორიაზე და საამქროებში არ არის საკმარისი რაოდენობის და შესაბამისი ხასიათის მქონე ამკრძალავი, სავალდებულო, სარეკომენდაციო და დამხმარე ხასიათის ნიშნები;
7. ჟანგბადის და პროპანის ავზები მიმოფანტულია საწარმოს ტერიტორიაზე უკონტროლოდ. ექსპლუატაციაში მყოფ მაღალი წნევის ქვეშ მომუშავე მოწყობილობებს არ უტარდება ტექნიკური შემოწმება უსაფრთხოების კომპონენტზე;
8. საწარმოს ტერიტორიაზე არსებული რეზერვუარები და სანიაღვრე არხი არ არის შემოღობილი ჯებირებით, შესაძლებელია პერსონალის ჩავარდნა და ტრამვირება;
9. საწარმოში წარმოქმნილი ნახმარი წყლები გაედინება ყოველგვარი გაწმენდა-გაუვნებლობის გარეშე;
10. საწარმოს კუთვნილი მიწზე ტექნიკის ნაწილი საჭიროებს ტექნიკურად სრულ გამართვას;
11. ამწე-მოწყობილობების ტექნიკური გამართულობა გაურკვეველია, ვერ წარმოადგინეს ტექნიკური შემოწმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია;
12. არმატურის საამქრო წარმოადგენს არაკაპიტალურ, ტენტით ნაწილობრივ გადახურულ ფარდულს. შიდა და გარე პერიმეტრი გადატვირთულია სამრეწველო მასალით (არმატურით), ერგონომიკა მოუწესრიგებელია, დასაქმებულები მუშაობენ სამოქალაქო ტანსაცმელში, იდს-ების გამოყენების გარეშე, ელექტროგაყვანილობა მოსაწესრიგებელია. პრაქტიკულად უგულვებელყოფილია შრომის დაცვის მინიმალური ნორმები. საწარმოო პროცესები არამექანიზმებულია და არ არის გათვალისწინებული ნაკადულობა;
13. დასაქმებულებს სპეცტანსაცმელი და ინდივიდუალური დაცვის საშუალებები ეძლევათ დაგვიანებით (სამითვის ვადის გასვლის შემდეგ), არასრული კომპლექტაციით და უხარისხო. პერსონალი საწარმოო სივრცეში გადაადგილდება და დაკისრებულ მოვალეობას ასრულებს სამოქალაქო ტანსაცმლით, იდს-ების გარეშე. სპეციალურ სამუშაოებს ასრულებენ სათანადო აღჭურვილობის გარეშე;
14. საწარმოს პერიმეტრი საჭიროებს კეთილმოწყობასა და დასუფთავებას;
15. ადმინისტრაციული შენობის მიმდებარე პერიმეტრზე, მოუწყობელ პოლიგონზე წარმოებს ორგანიზაციის კუთვნილი ავტოსატრანსპორტო საშუალებების რეცხვა ინდივიდუალური დაცვის საშუალებების გამოყენების გარეშე;

16. სასადილო არადაამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაშია. საჭიროებს კოსმეტიკურ რემონტს, მოსაწყობია ეფექტური სავენტილაციო სისტემა. შენობის კედლები დაფარულია სოკოს ფენით. არ არის სრულად გათვალისწინებული სურსათის უვნებლობის წესები. არ მოწმდება კვების ბლოკში დასაქმებულთა ჯანმრთელობის მდგომარეობა. საწარმოო სათავსებში ადგილი აქვს თამბაქოს მოხმარებას;
17. ბეტონის საამქროში სამუშაო ადგილი მოწყობილია უშუალოდ ბეტონის ჩამომსხმელ დანადგარის სივრცეში. მოწყობილობების ტექნოლოგიური პროცესის ერთ-ერთ ძირითად ელემენტს წარმოადგენს ვიბრაცია, მტვერის წარმოქმნა, ხმაური. საწარმოო პროცესში გამოიყენება მოვიბრირე ხელის იარაღი. არ არის გათვალისწინებული მოწყობილობა სამუშაო ტანსაცმლის გაუმტვერიანებისათვის, არ გამოიყენებენ იდს-ებს: რესპირატორს, სმენის ორგანოს დამცავს, ვიბრომომთავიზოლირებელ ხელთათმანებს, სათვალეს/ფარს. სიმაღლეზე ამსვლელი კიბეები არ არის შემოფარგლული ვარდნის საწინააღმდეგო მყარი სალტეებით. მოსაწყვსრიგებელია ელექტრობა;
18. საწარმოო სათავსში მოსაწყობია რაციონალური განათება და არ ხორციელდება განათების გაზომვა;
19. სამუშაო პროცესში გამოყენებული საწარმოო პროცესების მავნე ფაქტორებით (მტვერი, სახვადასხვა აეროზოლები, ნავთობპროდუქტები და სხვა) დაბინძურებული ტანსაცმელი ირეცხება საყოფაცხოვრებო პირობებში (ოჯახში) დასაქმებულების მიერ ინდივიდუალურად, რაც განაპირობებს მეორადი მტვერის და სხვა მავნეობის მესამე პირებთან (ოჯახის წევრები) კონტაქტს;
20. დასაქმებულები არ არიან უზრუნველყოფილნი სანიტარული ნორმების შესაბამისი საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ფართებით. კვების ბლოკი გამოიყენება მხოლოდ დასაქმებულთა ნაწილის მიერ, ხოლო დანარჩენს ეზღუდება მასზე წვდომა და იკვებება შეუსაბამო ჰიგიენურ პრობებში - საამქროებში მოწყობის მცირე ფარდულის ტიპის ფართებში ან/და უშუალოდ საამქროებში. დასაქმებულთა ნაწილს არ აქვს წვდომა საწარმოს პერიმეტრზე არსებულ საცხოვრებელ კომპლექსში საშხაპებთან და ვერ იცავენ ელემენტარულ ჰიგიენურ ნორმებს. მოუგვარებელია მუშა-მოსამსახურეთა გასახდელების საკითხიც და პრაქტიკულად გასახდელად და გამოსაკვებად ერთიდაიგივე ფართს გამოიყენებენ;
21. ორგანიზაცია არ ახორციელებს სამუშაო ადგილების მიკროკლიმატის მაჩვენებლებზე საწარმოს კონტროლს;
22. ორგანიზაცია არ აწარმოებს სამუშაო სივრცეში მავნე ნივთიერებების ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციების კონტროლს“.

2017 წლის 29 იანვარს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წერილით მიმართეს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს¹⁷ და მოითხოვეს შემდეგი სახის საჯარო ინფორმაცია:

1. ინფორმაცია, სამინისტროს მიერ რა დასკვნები, შენიშვნები და რეკომენდაციები იქნა გაცემული საქართველოში მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების პროცესში, კერძოდ ა) სამტრედია-გრიგოლეთის 18,5 კილომეტრიანი და ბ) თბილისი-რუსთავის ჩქაროსნული გზის, გ) ქობულეთის შემოვლითი გზის, დ) ზესტაფონი-ქუთაისის შემოვლითი გზისა და ე) რიკოთის უღელტეხილთან მისასვლელი გზის (ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთი) მიმდინარეობის პროცესში გარემოზე ზემოქმედების შემცირების ან/დადაცვის მიზნით?
2. აკვირდება თუ არა სამინისტრო ამჟამად ზ/აღნიშნული ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების პროცესში გარემოზე გავლენის პროცესს და რა ფორმით ახდენს პრევენციების მიღებას?
3. აქვს თუ არა სამინისტროს შემსრულებელ კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-სთან სათანამშრომლო ურთიერთობა და გაცემულა თუ არა კონკრეტული რეკომენდაციები ზ/აღნიშნულ ინფრასტრუქტურულ პროექტებზე გარემოს დაცვის უზრუნველყოფის მიმართულებით კომპანიის მიმართ?
4. სამინისტროს შესაბამის ჯგუფს 2012 წლიდან დღემდე, შეუმოწმებია თუ არა კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ის მიერ სამუშაოების შესრულებისას გარემოს დაცვითი რეგულაციების დაცვის სტანდარტი ზ/აღნიშნულ სამშენებლო ტეროტორიაზე?
5. 2012 წლიდან დღემდე, კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ის მიმართ გამოვლენილ იქნა თუ არა რაიმე სახის დარღვევა, თუკი გამოვლენილ იქნა, რა სახის დარღვევა იყო, როდის და რა პასუხისმგებლობის ფორმა იქნა გამოყენებული;
6. ზ/აღნიშნულ საავტომობილო გზებისა და მაგისტრალების მშენებლობა/რეაბილიტაციის ფარგლებში, სამინისტროს სპეციალური სამსახურს რამდენმა (ადგილობრივმა) მოქალაქემ ან/და ორგანიზაციამ მომართა განცხადებით, გარემოს დაცვითი სტანდარტების სავარაუდო დარღვევასთან დაკავშირებით;

¹⁷ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 29 იანვრის #26 წერილი;

2018 წლის 14 თებერვლის საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს #1282/01 წერილის თანახმად¹⁸, ორგანიზაციას ეცნობა, რომ განცხადებაში მითითებულ პროექტებზე, გაცემულ იქნა შემდეგი ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნები და სამინისტრომ ორგანიზაციას მიაწოდა დასახელებული ყველა ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის ელექტრონული ასლი.

- საქართველოს რეგიონალური განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „საერთაშორისო მნიშვნელობის (E-60) ავტომაგისტრალის სამტრედია-გრიგოლეთის კმ 11,5-კმ 30,0 მონაკვეთის მნიშვნელობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტის 2014 წლის 9 იანვრის N1 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;
- „საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის“ „თბილისი-წითელი ხიდის (აზერბაიჯანის საზღვარი) ავტომაგისტრალის თბილისი-რუსთავის გზის I მონაკვეთის (თბილისი-ფონიჭალას) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტის 2013 წლის 13 მარტის N9 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;
- „საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის“ „თბილისი-წითელი ხიდის (აზერბაიჯანის საზღვარი) ავტომაგისტრალის თბილისი-რუსთავის გზის III მონაკვეთის (ფონიჭალა-რუსთავი) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტის 2013 წლის 13 მარტის N10 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;
- „საქართველოს მუნიციპალური განვითარების ფონდის“ „საერთაშორისო მნიშვნელობის თბილისი-წითელი ხიდის საავტომობილო გზის თბილისი-რუსთავის მონაკვეთის (მონაკვეთი 2) მოდერნიზაციის და მშენებლობის“ პროექტის 2017 წლის 17 იანვრის N5 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;
- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „ქობულეთის შემოვლითი გზის, ქობულეთი-ბათუმის შემოვლითი გზის“ პროექტის 2011 წლის 10 იანვრის N2 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;
- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „მონაკვეთი 2: ქობულეთის შემოვლითი გზის (კმ 12+400 - კმ 31+259) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტის 2012 წლის 18 იანვრის N24 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;
- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „მონაკვეთი 2: ქობულეთის შემოვლითი გზის (კმ 16+500 კმ 18+860) ცვლილებასთან

¹⁸ 2018 წლის 14 თებერვლის საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს #1282/01 წერილი;

დაკავშირებული მშენებლობისა და ექსპლუატაციის” პროექტის 2014 წლის 22 სექტემბრის N45 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „საერთაშორისო მნიშვნელობის ე-70 სენაკი-ფოთის საავტომობილო გზის, ფოთი-გრიგოლეთი-ქობულეთის შემოვლითი გზის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის” პროექტის 2017 წლის 9 ნოემბრის N83 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „ქუთაისის შემოვლითი გზის მშენებლობის” პროექტის 2011 წლის 2 მაისის N5 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „ჩქაროსნული საავტომობილო გზის ქუთაისი-სამტრედიის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის” პროექტის 2012 წლის 16 მაისის N20 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „ქუთაისი-ზესტაფონის ჩქაროსნული საავტომობილო გზის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის” პროექტის 2012 წლის 10 დეკემბრის N 43 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „საერთაშორისო მნიშვნელობის ე-60 ავტომაგისტრალის ზესტაფონი-ქუთაისის გზის არგვეთას სატრანსპორტო კვანძის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის” პროექტის 2016 წლის 10 აგვისტოს N38 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა;

- საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის „ადმოსავლეთ-დასავლეთ მაგისტრალის E-60 ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის გზის მონაკვეთის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის” პროექტის 2015 წლის 29 დეკემბრის N75 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა.

სამშენებლო სამუშაოების კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-თან სამინისტროს ურთიერთობის საკითხთან დაკავშირებით გაცნობებთ, რომ ეკოლოგიურ ექსპერტიზისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობების პროექტებზე გაცემული დასკვნების პირობებით დადგენილი მოთხოვნების შესრულებაზე პასუხისმგებელი და სამინისტროს წინაშე ანგარიშვალდებულია შესაბამისი ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნის მფლობელი ორგანიზაცია, ხოლო საქვეუწყებო დაწესებულება, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი, პერიოდული დათვალიერების საფუძველზე,

უზრუნველყოფს ეკოლოგიური ექსპერტიზის პირობების შესრულების მდგომარეობას. რაც შეეხება განცხადებაში აღნიშნულ საავტომობილო გზებისა და მაგისტრალების მშენებლობა/რეაბილიტაციის ფარგლებში, გარემოსდაცვითი სტანდარტების სავარაუდო დარღვევის ფაქტებთან დაკავშირებით მოქალაქეებისა და ორგანიზაციების მომართვიანობის საკითხს, აღნიშნული ინფორმაციის დამუშავება, მისი მოცულობიდან გამომდინარე, მოითხოვს გარკვეულ დროს. შესაბამისად, აღნიშნულ ინფორმაციას დამატებით მოგაწვდით”.

2017 წლის 5 თებერვალს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წერილით მიმართეს აჭარის ა/რ მთავრობას¹⁹ და აღნიშნეს, რომ აჭარის მთავრობის დაქვემდებარებაშია საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტი და გარემოს დაცვის სამმართველო. ორგანიზაციამ მოითხოვა შემდეგი სახის ინფორმაციის მიღება:

1. აჭარის ა/რ მთავრობა მისი ქვემდებარე უწყებების მონაწილეობით, რა ფორმით მონაწილეობს კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს საქმიანობის შეფასების კუთხით, რა ნებართვები და აკრძალვები იქნა გაცემული კომპანიის სამშენებლო საქმიანობის პროცესში. გთხოვთ, მოგვწოდოთ ყველა ასეთი სახის დოკუმენტური ინფორმაცია;

2. აჭარის ა/რ მთავრობას მისი ქვემდებარე უწყებების მონაწილეობით, კომპანიის მიმართ, ბათუმი (ანგისა)-ახალციხე შიდასახელმწოფოებრივი გზის ხულო-ზარზმის მონაკვეთის სარეაბილიტაციო-სამშენებლო სამუშაოებისა და ქობულეთის შემოვლითი გზის მონაკვეთის მშენებლობის პროცესში, აქვს თუ არა მიღებული საჯარიმო საქნქციები (ან გაფრთხილება), როდის, რა ოდენობის ფულადი ჯარიმა და აქვს თუ არა გადახდილი კომპანიას დადგენილი ჯარიმა?

3. 2018 წლის 5 თებერვლის მდგომარეობით, რა ღონისძიებები განახორციელა აჭარის მთავრობის საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტმა ან/და გარემოს დაცვის სამმართველომ კომპანიის მიერ სამშენებლო არეალიდან ინერტული მასალის ამოღების ფაქტებზე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში)?

4. 2018 წლის 5 თებერვლის მდგომარეობით, აჭარის მთავრობის შესაბამისი უწყებების მიმართ, ფიქსირდება თუ არა ადგილობრივი მოქალაქეების განცხადებები კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს მიმართ საკუთრების უფლების დარღვევის ფაქტებზე და მასზე რეაგირების მიზნით?

¹⁹ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 5 თებერვლის #34 წერილი;

5. ინფორმაცია, მონაწილეობდა თუ არა აჭარის მთავრობის საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტი ან/და გარემოს დაცვის სამმართველო, კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-სა და ადგილობრივ მოსახლეობას შორის კომუნიკაციის პროცესში საიჯარო ხელშეკრულებების დადების მიზნით ან/და საკუთრებაში არსებული მიწების გამოყენების რეგულირების მიმართულებით?

2018 წლის 9 თებერვლის აჭარის ა/რ მთავრობის აპარატის #176/02 წერილით, ორგანიზაციის განცხადება შემდგომი რეაგირების მიზნით გადაგზავნილ იქნა აჭარის ა/რ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულების - საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტისა და აჭარის ა/რ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულების - გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველოს მიმართ²⁰.

2018 წლის 13 თებერვლის აჭარის ა/რ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულების - საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტის #304 წერილის თანახმად²¹, „დეპარტამენტი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ახორციელებს ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების რეაბილიტაციას, მოვლა-შენახვას. შესაბამისად, რუისი-აგარის, ბათუმის შემოვლითი გზის, ძირულა-ხარაგაული-მოლითი-ფონა-ჩუმათელეთის, ძირულა-მოლითის მონაკვეთის რეაბილიტაციის, ბათუმი (ანგისა) ახალციხის, ხულო-ზარზმის მონაკვეთის, ქობულეთის შემოვლითი, სამტრედია-გრიგოლეთის და ზემო ოსიაური-ჩუმათელეთის საერთაშორისო და შიდა-სახელმწიფოებრივი საავტომობილო გზების მშენებლობის ინფრასტრუქტურულ პროექტებში კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ის საქმიანობის, კომპანიაზე დაკისრებული საჯარიმო სანქციების, საკუთრების უფლების დარღვევისა და ინერტული მასალის მოპოვების შესახებ, დეპარტამენტს ინფორმაცია არ გააჩნია“.

2018 წლის 16 თებერვლის აჭარის ა/რ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულების - გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამმართველოს #08/117 წერილის თანახმად, ორგანიზაციას ეცნობა შემდეგი²²: „არსებული კანონმდებლობის შესაბამისად აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის

²⁰ 2018 წლის 9 თებერვლის აჭარის ა/რ მთავრობის აპარატის #176/02 წერილი;

²¹ 2018 წლის 13 თებერვლის აჭარის ა/რ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულების - საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვის დეპარტამენტის #304 წერილი;

²² 2018 წლის 16 თებერვლის აჭარის ა/რ მთავრობის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამმართველოს #08/117 წერილი;

მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულების - გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამმართველო არ არის უფლებამოსილი განახორციელოს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით განსაზღვრული პირობების შესრულებაზე კონტროლი, გასცეს ნებართვები ან ლიცენზიები და დააკისროს საქმიანობის განმახორციელებლებს ჯარიმები. ასევე სამმართველო არ მოწოდებულია საიჯარო ხელშეკრულების დადების და საკუთრებაში არსებული მიწების გამოყენების საკითხთან დაკავშირებით შეხვედრებზე (აღნიშნული კომპანიის საქმიანობასთან დაკავშირებით). შესაბამისად, მოთხოვნილი საჯარო ინფორმაცია სამმართველოში არ მოიპოვება. რაც შეეხება განცხადებით მოთხოვნილ ინფორმაციის ინერტული მასალის მოპოვების საკითხთან დაკავშირებით, გაცნობებთ, რომ „სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების ლიცენზიის გაცემის წესისა და პირობების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2005 წლის 11 აგვისტოს N136 დადგენილებით დამტკიცებული დებულების თანახმად, აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში სასარგებლო წიაღისეულის (ინერტული მასალის) მოპოვებაზე ლიცენზიას გასცემს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტრო სამმართველოსთან შეთანხმებით. ამავე დადგენილების თანახმად, სამმართველო ამზადებს გეოსაინფორმაციო პაკეტს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს მოთხოვნის საფუძველზე. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს 2016 წლის 24 თებერვლის N01-10/638 კორესპონდენციით, სამმართველოს ეთხოვა ქობულეთის მუნიციპალიტეტის, სოფ. გორგაძეების მიმდებარედ, მდ. ჩაქვის წყალის კალაპოტში სასარგებლო წიაღისეულის (ქვიშა-ხრეში) მოპოვების ლიცენზიის გაცემის მიზნით გეოსაინფორმაციო პაკეტის მომზადება. ჩვენი სპეციალისტების მიერ შესწავლილი იქნა სალიცენზიო ობიექტი მომზადდა შესაბამისი გეოსაინფორმაციო პაკეტი. გეოსაინფორმაციო პაკეტის თანახმად სალიცენზიო ობიექტი მდებარეობს შავი ზღვის შესართავიდან 2.5 კმ მანძილზე პირდაპირი ხაზით. N136 დადგენილებით დამტკიცებული დებულების მე-3 პუნქტის თანახმად დაუშვებელია ლიცენზიის გაცემა ინერტული მასალის მოპოვების მიზნით, შავ ზღვაში ჩამდინარე მდინარეთა (გარდა მდინარე რიონის ძირითადი კალაპოტისა და მისი შენაკადებისა) ჭალა კალაპოტებიდან 20 კილომეტრის მანძილზე პირდაპირი ხაზით. შესაბამისად, აღნიშნული დებულების მე-3 მუხლის მე-5 პუნქტის მიხედვით, სამმართველოს მიერ არ იქნა შეთანხმებული ლიცენზიის გაცემა“.

2017 წლის 5 თებერვალს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წერილით მიმართეს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიას²³ და ქობულეთის

²³ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 5 თებერვლის #35 წერილი;

მუნიციპალიტეტის საკრებულოს²⁴. ორგანიზაციამ ადგილობრივი თვითმმართველობიდან მოითხოვა შემდეგი სახის ინფორმაცია:

1. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია/საკრებულო მისი ქვემდებარე სამსახურების/კომისიების მონაწილეობით, რა ფორმით მონაწილეობს კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს საქმიანობის შეფასების კუთხით, რა ნებართვები და აკრძალვები იქნა გაცემული კომპანიის სამშენებლო საქმიანობის პროცესში ქობულეთის შემოვლითი გზის მშენებლობის პროცესში. გთხოვთ, მოგვწოდოთ ყველა ასეთი სახის დოკუმენტური მასალა;
2. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიას/საკრებულოს მის ქვემდებარე სამსახურების/კომისიების მონაწილეობით, აქვს თუ არა მიღებული საჯარიმო საქნქციები (ან გაფრთხილება), როდის, რა ოდენობის ფულადი ჯარიმა და აქვს თუ არა გადახდილი კომპანიას დადგენილი ჯარიმა?
3. 2018 წლის 5 თებერვლის მდგომარეობით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიამ/საკრებულომ მისი ქვემდებარე სამსახურების მონაწილეობით, რა ღონისძიებები განახორციელა კომპანიის მიერ ქობულეთის შემოვლითი გზის მშენებლობის პროცესში, ინერტული მასალის ამოღების ფაქტებზე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში)?
4. 2018 წლის 5 თებერვლის მდგომარეობით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიაში/საკრებულოში ფიქსირდება თუ არა ადგილობრივი მოქალაქეების განცხადებები კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს მიმართ საკუთრების უფლების დარღვევის ფაქტებზე და მასზე რეაგირების მიზნით?
5. ინფორმაცია, მონაწილეობდა თუ არა და რა ფორმით, ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია/საკრებულო კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-სა და ადგილობრივ მოსახლეობას შორის კომუნიკაციის პროცესში საიჯარო ხელშეკრულებების დადების მიზნით ან/და საკუთრებაში არსებული მიწების გამოყენების რეგულირების მიმართულებით?

2018 წლის 9 თებერვლის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს #01-46/64 წერილის თანახმად²⁵, ორგანიზაციას ეცნობა შემდეგი სახის ინფორმაცია: „კომპანია „Sinohidro Corporation Limited“-ის საქმიანობის შეფასება და ფულადი საჯარიმო სანქციების დაწესება სცილდება ქობულეთის მუნიციპა-

²⁴ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 5 თებერვლის #36 წერილი;

²⁵ 2018 წლის 9 თებერვლის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს #01-46/64 წერილი;

ლიტეტის საკრებულოს კომპეტენციას. ინერტული მასალის ამოღებასთან დაკავშირებით, კომპანია მოქმედებდა საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 6 ივლისის N1390 განკარგულებით. რაც შეეხება კომპანიის მხრიდან საკუთრების უფლების დარღვევის ფაქტებს, აღნიშნულთან დაკავშირებით მუნიციპალიტეტის საკრებულოში მოქალაქეების მხრიდან განცხადება არ შემოსულა, ხოლო საიჯარო ხელშეკრულებებს აღნიშნული კომპანია მოსახლეობასთან ინდივიდუალურად აფორმებს“.

2018 წლის 16 თებერვლის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიის #01/1757 წერილის თანახმად²⁶, ორგანიზაციას ეცნობა, რომ „ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მხრიდან ჩინური სახელმწიფო კომპანია შპს „კორპორაცია სინოჰიდრო“-ს მიმართ გატარებულია ღონისძიებები. ქობულეთის მუნიციპალიტეტის გამგეობის ზედამხედველობის სამსახურმა 2013 წლის 21 მაისს შპს „კორპორაცია სინოჰიდრო“-ს მიმართ სოფელ ბობოყვატში დამხმარე ნაგებობის უნებართვო მშენებლობის ფაქტზე მიიღო N03-02/14 დადგენილება „სამშენებლო სამართალდარღვევის დაჯარიმების შესახებ“, საჯარიმო თანხამ შეადგინა 200 ლარი. ასევე, 2014 წლის 18 თებერვალს, 4 მარტსა და 7 ივლისს შპს „კორპორაცია სინოჰიდრო“-ს მხრიდან გზის საფარის დანაგვიანების ფაქტზე, შეადგინა 3 ოქმი გათვალისწინებული საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 119¹ მუხლით, ჯარიმის ოდენობამ ჯამში შეადგინა 1500 ლარი. დაკისრებული ჯარიმები დამრღვევის მიერ გადახდილია“. ორგანიზაციას, აგრეთვე მოეწოდა ზემოთ აღნიშნულ საქმეებთან დაკავშირებით მიღებული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების ასლებიც.

2017 წლის 5 თებერვალს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წერილით მიმართეს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს²⁷ და საქართველოს მთავარ პროკურატურას²⁸. ორგანიზაციამ მოითხოვა შემდეგი სახის ინფორმაცია:

1. 2018 წლის 5 თებერვლის მდგომარეობით, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროში/საქართველოს მთავარ პროკურატურაში მისი ტერიტორიული ორგანოების გათვალისწინებით, რეგისტრირებულია თუ არა მოქალაქეთა ან/და იურიდიულ პირის განცხადებები/საჩივრები, რომელიც ეხება კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს საქმიანობის

²⁶ 2018 წლის 16 თებერვლის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიის #01/1757 წერილი;

²⁷ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 5 თებერვლის #37 წერილი;

²⁸ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 5 თებერვლის #38 წერილი;

შესწავლას ან/და კომპანიის მიერ რომელიმე უფლების სავარაუდო ფაქტზე გამოძიების დაწყების მოთხოვნას?

2. მოგვაწოდეთ ინფორმაცია, კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს საქმიანობის შესწავლის ან/და კომპანიის მიერ რომელიმე უფლების სავარაუდო ფაქტზე გამოძიების დაწყების მოთხოვნაზე, როდის იქნა მომართვა რეგისტრირებული, რა ეტაპზეა ამჟამად მოკვლევა, სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული სავარაუდო დანაშაულის რომელი მუხლის საფუძველზე მიმდინარეობს მოკვლევა და ვინ არის საჩივრის ავტორი - მოქალაქე თუ იურიდიული პირი?

3. იმ შემთხვევაში, თუკი 2018 წლის 5 თებერვლის მდგომარეობით, კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს საქმიანობის შესწავლის ან/და კომპანიის მიერ რომელიმე უფლების სავარაუდო ფაქტზე გამოძიების დაწყების მოთხოვნაზე, შეწყვეტილია სისხლის სამართლის საქმე, მოგვაწოდეთ ინფორმაცია, რა გახდა გამოძიების შეწყვეტის სამართლებრივი საფუძვლები?

2018 წლის 13 თებერვლის საქართველოს მთავარი პროკურატურის #13/10993 წერილის თანახმად²⁹, ორგანიზაციას ეცნობა, რომ „საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-3 მუხლის მე-4 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, ამ კოდექსის მოქმედება არ ვრცელდება აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოთა იმ საქმიანობაზე, რომელიც დაკავშირებულია დანაშაულის ჩადენის გამო პირის სისხლის სამართლებრივ დევნასთან და სისხლის სამართლის საქმის წარმოებასთან. მოკვლულნი ვართ თქვენი მოთხოვნის დაკმაყოფილების შესაძლებლობას“.

2018 წლის 9 თებერვლის საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს MIA 5 18 00326253 წერილის თანახმად³⁰, ორგანიზაციას ეცნობა, რომ „შსს საინფორმაციო-ანალიტიკური დეპარტამენტის მიერ მოწოდებული ინფორმაციით, განცხადებით მოთხოვნილი ინფორმაციის გადამოწმებისათვის საჭიროა კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ის მაიდენტიფიცირებელი მონაცემი: საიდენტიფიკაციო კოდი, რეგისტრაციის თარიღი, იურიდიული მისამართი“. ორგანიზაციამ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს

²⁹ 2018 წლის 13 თებერვლის საქართველოს მთავარი პროკურატურის #13/10993 წერილი;

³⁰ 2018 წლის 9 თებერვლის საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს MIA 5 18 00326253 წერილი;

მითითებული მონაცემის დაზუსტების შესახებ დამატებით მიმართა 2018 წლის 15 თებერვალს³¹.

2018 წლის 23 თებერვლის საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს MIA 9 18 00447217 წერილის თანახმად³², ორგანიზაციას ეცნობა, რომ „შსს საინფორმაციო-ანალიტიკური დეპარტამენტის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, შპს „კორპორაცია სინოჰიდროს ფილიალი საქართველოს“ (ს/კ 404859122) მიმართ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის შესახებ ინფორმაცია არ ფიქსირდება“.

2017 წლის 19 თებერვალს, ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ წერილით მიმართეს საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტს და მოითხოვეს განმარტება იმის შესახებ, წარმოადგენს თუ არა „საჯარო სამსახურის შესახებ“ და „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ კანონების დარღვევას დეპარტამენტის მაღალი თანამდებობის პირების (გოჩა ჩოჩია, ირაკლი ხერგიანი, ზაზა სიმონია) სამუშაოდ იმ უცხოურ სამშენებლო კომპანიებში გადასვლა, რომელმა კომპანიებმაც დეპარტამენტის მიერ გამოცხადებული სხვადასხვა ტენდერები მოიგეს და დასახელებული ყოფილი თანამდებობის პირები უშუალოდ იყვნენ აღნიშნული ტენდერების საკონკურსო კომისიის წევრები. ამასთან, ორგანიზაციამ აღნიშნა, რომ კიდევ ერთმა თანამდებობის პირმა, პაატა აბუთიძემ, პირიქით, უცხოური საწარმოს ფილიალი დატოვა და საავტომობილო გზების დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილე გახდა³³.

1. მოგვაწოდეთ ინფორმაცია, გოჩა ჩოჩიას, ირაკლი ხერგიანის, ზაზა სიმონიას და პაატა აბუთიძის საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტში საქმიანობის დაწყების პერიოდის, დასრულების პერიოდისა და შრომითი ხელშეკრულების ან/და დანიშვნისა და გათავისუფლების ბრძანების ასლები;

2. ინფორმაცია, გოჩა ჩოჩიას, ირაკლი ხერგიანის, ზაზა სიმონიას და პაატა აბუთიძის საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტში საქმიანობის პერიოდში, წლების მიხედვით, სატენდერო კომისიებში/საკონკურსო კომისიებში წევრად მონაწილეობის შესახებ;

³¹ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 15 თებერვლის #44 წერილი;

³² 2018 წლის 23 თებერვლის საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს MIA 9 18 00447217 წერილი;

³³ ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატების“ 2018 წლის 15 თებერვლის #48 წერილი;

3. განმარტება, გოჩა ჩოჩიას, ირაკლი ხერგიანის, ზაზა სიმონიას და პაატა აბუთიძის სამსახურეობრივი მონაცვლეობა, წარმოადგენს თუ არა „საჯარო სამსახურის შესახებ“ და „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ კანონების დარღვევას ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ?

2017 წლის 23 თებერვალის საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის #2-01/2051 წერილის თანახმად³⁴, ორგანიზაციას ეცნობა შემდეგი სახის ინფორმაცია და მიეწოდა განცხადებით დაინტერესებული თანამდებობის პირების შესახებ დანიშვნისა და გათავისუფლების ბრძანებები:

- გივი ჩოჩია დეპარტამენტში საქმიანობის პერიოდში სატენდერო/საკონკურსო კომისიის წევრი იყო 2016 წლის 17 აგვისტოდან 2017 წლის 4 დეკემბრამდე;
- ირაკლი ხერგიანი დეპარტამენტში საქმიანობის პერიოდში სატენდერო/საკონკურსო კომისიის წევრი იყო 2015 წლის 6 ოქტომბრიდან 2017 წლის 18 იანვრამდე;
- ზაზა სიმონია დეპარტამენტში საქმიანობის პერიოდში სატენდერო/საკონკურსო კომისიის წევრი იყო 2017 წლის 6 თებერვლიდან 2018 წლის 1 იანვრამდე;
- პაატა აბუთიძე სატენდერო/საკონკურსო კომისიის წევრი არის 2017 წლის 4 დეკემბრიდან დღემდე.

საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის განმარტებით, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილის „მ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად, საჯარო ინფორმაცია არის ოფიციალური დოკუმენტი (მათ შორის, ნახაზი, მაკეტი, გეგმა, სქემა, ფოტოსურათი, ელექტრონული ინფორმაცია, ვიდეო და აუდიო ჩანაწერები), ანუ საჯარო დაწესებულებაში დაცული, აგრეთვე საჯარო დაწესებულების ან მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით მიღებული, დამუშავებული, შექმნილი ან გაგზავნილი ინფორმაცია. ასევე საჯარო დაწესებულების მიერ პროაქტიულად გამოქვეყნებული ინფორმაცია. „საჯარო სამსახურის შესახებ“ და „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონის განმარტება არ წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციას. აღნიშნული კანონები წარმოდგენილია საკანონმდებლო მაცნის ვებ-გვერდზე და ნებისმიერ პირს შეუძლია იხილოს მისი შესაბამისი რედაქციები და განმარტოს იგი.

³⁴ 2017 წლის 23 თებერვალის საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის #2-01/2051 წერილი;

დეპარტამენტი არ წარმოადგენს იმ ორგანოს, რომელსაც აქვს კანონის ოფიციალური განმარტების უფლება. ფაქტი, რომ გივი ჩოჩიას, ირაკლი ხერგიანისა და ზაზა სიმონიას დეპარტამენტიდან გათავისუფლების შემდეგ, მათი შესაბამის კერძო სამართლის სუბიექტებში დასაქმების ფაქტობრივი გარემოება და პაატა აბუთიძის შესაბამისი კერძო სამართლის სუბიექტიდან გათავისუფლების შემდეგ, მისი დეპარტამენტში დასაქმების ფაქტობრივი გარემოება, არ ეწინააღმდეგება „საჯარო სამსახურის შესახებ“ და „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ საქართველოს კანონებს. ამასთან, ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო აქტები არ ითვალისწინებს „ინტერესთა კონფლიქტის“ ცნებას, ხოლო რაც შეეხება „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობას“, აღნიშნულს ზემოხსენებულ შემთხვევებში ადგილი არ ჰქონია.

3. სამართლებრივი შეფასება/დასკვნა

ორგანიზაცია აღნიშნავს, რომ საქართველოს აღმოსავლეთ-დასავლეთის ავტომაგისტრალის მშენებლობის უზრუნველყოფის მიზნით, ევროპის საინვესტიციო ბანკსა (EIB) და საქართველოს სახელმწიფოს შორის 2012 და 2013 წელს გაფორმდა ორი ფინანსური ხელშეკრულება, რაც საქართველოს პარლამენტის მიერ რატიფიცირებულ იქნა 2012 წლის 5 ივნისისა და 2014 წლის 20 თებერვლის დადგენილებებით. 2012-2013 წლებში დადებული ხელშეკრულების ღირებულება შეადგენდა 592,140,000 ევროს (ხუთას ოთხმოცდათორმეტ მილიონ ას ორმოცი ათასი ევრო), საიდანაც საქართველოს ბიუჯეტიდან გამოყოფილი თანხა შეადგენდა 22.14 მლნ. ევროს, ევროპის საინვესტიციო ბანკის მიერ გამოყოფილი კრედიტი - 200 მლნ. ევრო, აზიის განვითარების ბანკიდან გამოყოფილი კრედიტი - 200 მლნ. ევრო, იაპონიის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოდან - 150 მლნ. ევრო, NIF 20 მლნ. ევრო. წინამდებარე ხელშეკრულებით საქართველომ იკისრა არ მხოლოდ კრედიტის მიღების, არამედ გაცემული თანხის მიზნობრივი და რაციონალური გამოყენების ვალდებულება. ხელშეკრულების პრეამბულაში მითითებულია, რომ კრედიტის გამცემი სრულად უნდა იყოს ინფორმირებული დაფინანსებული პროექტებიდან ისეთი რისკის შემცველი გარემოებების შესახებ, რომლებიც დაკავშირებულია გარემოს დაცვით თუ სოციალურ რისკებთან, ადამიანების უფლებების დარღვევასთან. ამასთან, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული პროექტები სრულად გამჭვირვალე უნდა იყოს, როგორც საქართველოს მოქალაქეებისთვის, ასევე ევროკავშირის წევრი ქვეყნის მოქალაქეებისთვის და შეესაბამებოდეს საერთო ინტერესებს.

ორგანიზაციამ წინამდებარე კვლევის შედეგად დაადგინა, რომ ჩინური სახელმწიფო კომპანია „სინოჰიდრო“ მონაწილეობას იღებდა საქართველოს სახელმწიფოს მიერ გამოცხადებულ რვა საერთაშორისო ტენდერში, სადაც გამარჯვებული გახდა სამ ტენდერში. საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის ინფორმაციით, 2012-2017 წლებში, ჩინურ კომპანიასთან გაფორმდა შემდეგი ხელშეკრულებები:

1. ხელშეკრულება #RCIP/CW/ICB-02 ქობულეთის შემოვლითი გზის კვ 12+400-კმ31+259 მონაკვეთის მშენებლობა (ლოტი II) ხელშეკრულების გაფორმების თარიღი: 26 ნოემბერი, 2012 წელი, ხელშეკრულების ღირებულება: 209,852,079.67 ლარი;

2. ხელშეკრულება #GEWH/CW/ICB-02 სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზის კვ11+500-კვ30+000 (ლოტი II) მონაკვეთის მშენებლობა.

ხელშეკრულების გაფორმების თარიღი: 13 ოქტომბერი, 2015 წელი,
ხელშეკრულების ღირებულება: 253,979,678.24 ლარი;

3. ხელშეკრულება #EWHCIP/CW/ICB-01 E-60 ავტომაგისტრალის ზემო
ოსიური-ჩუმათელეთის კვ0+000კვ5+800 მონაკვეთის მშენებლობა (ლოტი I).
ხელშეკრულების გაფორმების თარიღი: 14 სექტემბერი, 2017 წელი,
ხელშეკრულების ღირებულება: 133,530,690.63 ლარი.

ორგანიზაციამ შეისწავლა Forbes-ის რეიტინგი, რომლის მიხედვითად დადგენილია, რომ „Sinohydro Group Limited“ გლობალური ზრდის ინდექსის მიხედვით, მსოფლიო კორპორაციებს შორის 226-ე ადგილს იკავებს 16.5 მილიარდიანი წლიური ბრუნვით, ხოლო მსოფლიოს უმსხვილეს კომპანიათა შორის 352-ე ადგილზეა 34.6 მილიარდიანი აქტივებით. კომპანია 2009 წელს დააარსდა, მისი სათაო ოფისი მდებარეობს ჩინეთის დედაქალაქ პეკინში, თუმცა კომპანია მსოფლიოს მასშტაბითაა ჩართული სხვადასხვა ინფრასტრუქტურულ პროექტებში, უძრავი ქონების დაგეგმარებაში, ხოლო ძირითადი საქმიანობა მიმართული ჰიდრო რესურსების გამოყენების სფეროში. კომპანია, რომელსაც მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე ავტორიტეტული გამოცემა Financial Times ჩინური ექსპანსიის ერთ-ერთ სახეს უწოდებს, მსოფლიოს მასშტაბით საკმაოდ ბევრ სკანდალშია გახვეული. Sinohydro Corporation Limited ჩინეთსა და მსოფლიოს 55 ქვეყანაში ერთდროულად საქმიანობს და მისი ფინანსური ანგარიშების ღირებულება 19 მილიარდი დოლარია. საერთაშორისო ორგანიზაცია International Rivers-მა, Sinohydro-ს უკვე უწოდა მსოფლიოში ყველაზე გავლენიანი ჰიდროელექტროსადგურების მშენებელი, რადგან აღნიშნულ კომპანია მსოფლიოში მიმდინარე ჰესების მშენებლობების 50%-ში უშუალოდ მონაწილეობს. აღსანიშნავია, რომ ჩინური კომპანიების ჩართულობა გამორჩეულია განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებში, აფრიკაში, სამხრეთ ამერიკაში და აღმოსავლეთ ევროპაში. 2006 წლიდან მოყოლებული, ჩინური ინვესტიცია აფრიკაში ძალიან სწრაფად იზრდება. მსოფლიო ბანკის ანგარიშის მიხედვით, უმეტესწილად ჩინური ინვესტიცია მიედინება ინფრასტრუქტურის სექტორში, მეტწილად ჰიდროენერგიაში, რკინიგზასა და ტელეკომუნიკაციებში, თუმცა, ჰიდროენერგიის პროექტები გამუდმებული კრიტიკის საგანია ნეგატიური გავლენის გამო ადგილობრივ მოსახლეობასა და გარემოზე. საქართველო არ არის პირველი ქვეყანა, სადაც კომპანიას აქვს პრობლემები, ეროვნულ მთავრობებს აქვს სამართლებრივი პრეტენზიები და კომპანია დადანაშაულებულია ვალდებულებების არაკეთილსინდისიერ შესრულებაში. მაგალითად, საერთაშორისო მედიის მიხედვით:

- *ყირგიზეთში* ნარინ-ტორუგატის ავტომაგისტრალის მონაკვეთის უხარისხო მშენებლობისა და ამ პროცესში გამოვლენილი დარღვევების გამო, „Sinohydro Group Limited“, 2,2 მილიონი დოლარით დააჯარიმეს. ადგილობრივი მოსახლეობა უკმაყოფილო დარჩა ჩინური კომპანიის მუშაობის ხარისხით და იმ ფაქტით, რომ ბიშკეკი-ნარინი-ტორუგატის გზის მონაკვეთზე ჩინელებმა ნაგავსაყრელები მოაწყვეს³⁵.
- *სომხეთის* მთავრობამ Sinohydro Group Limited გააფრთხილა „ჩრდილო-დასავლეთის“ მაგისტრალის ტალინ-ლანჯიკის და ლანჯიკი-გიუმრის მონაკვეთებზე უხარისხოდ შესრულებული სამუშაოების გამო. სომხეთის ტრანსპორტის მინისტრის თქმით, მშენებლობის მაკონტროლებელმა ორგანიზაციებმა ბევრი დარღვევა და ხარვეზი აღმოაჩინეს, რომლებიც სასწრაფოდ უნდა აღმოიფხვრას. მისი თქმით, სამუშაოები ვერ გაგრძელდება, თუ „სინოჰიდრო“ შეცდომებს არ გამოსწორებს და მომავალში მსგავსი შეცდომების საშიშროება იქნება³⁶.
- *მალაიზიის* ქალაქ სარავაკში SinoHydro-ს მიერ აშენებული Bakun-ის ჯებირი, Transparency International და International Rivers-ის აღწერით, „კორუფციის მონუმენტს“ წარმოადგენს. კაშხლის ჯებირი, რომელიც 50 წლის განმავლობაში შენდებოდა, ადგილობრივი მოსახლეობის გადასახლების მიზეზი გახდა. ჰესის ჯებირის აშენების შემდეგ, მის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით, შემზარავი ცნობები გავრცელდა. ინფორმაცია შეიცავს დოკუმენტებს, ფოტოსურათებსა და ვიდეომასალას, რომლის მიხედვითაც, კომპანია Sinohydro-ს ხელმძღვანელები უდიერად ეპყრობოდნენ მშენებლობის პროცედურებს და საუბარი ეხებოდა მშენებლობის ბიუჯეტიდან თანხების მითვისებაზე. ვიდეომასალაში წარმოჩენილია, რომ მასალის დაზოგვის მიზნით, მუშები ცემენტში საჭიროზე მეტი მოცულობის წყალს ასხამენ, რამაც მშენებლობის ხარისხი შეამცირა³⁷.
- *ბოცვანას* რესპუბლიკაში, აეროპორტის მშენებლობის გაფართოების პროექტის მსვლელობისას, Sinohydro კრიტიკის ქარცეცხლში მოექცა. აეროპორტის პროექტის შესახებ კონტრაქტის გაწყვეტის დროს, Sinohydro-ს უკვე დასრულებული ჰქონდა სამუშაოების 90% და დაახლოებით 527 მილიონი კი თანხის სახით მიღებული.
- *უგანდას* რესპუბლიკაში სკანდალი გამოიწვია Sinohydro-ს მიერ საგზაო-ინფრასტრუქტურული პროექტის ფარგლებში დასაქმებული მუშების მიმართ კანონსაწინააღმდეგო ხასიათის ხელშეკრულებების შეთავაზების ფაქტმა. გამოძიებამ, რომელიც აფრიკის განვითარების ბანკის ჯგუფმა

³⁵ <http://www.turmush.kg/news:114517>

³⁶ <https://www.panorama.am/am/news>

³⁷ www.sarawakreport.org/2011/04/bakun-dam-unsafe-exclusive-evidence-on-corner-cutting-and-sloppy-construction-practices

ჩაატარა, ცხადყო, რომ არსებობდა Sinohydro-ს ჩართულობა თაღლითურ პრაქტიკაში. შესაბამისად, 2017 წლის ივნისში, აფრიკის განვითარების ბანკმა Sinohydro შავ სიაში შეიყვანა. 2013 წელს, Sinohydro-ს კორპორაციამ მონაწილეობა მიიღო ტენდერში, რათა შეესრულებინა ბანკის მიერ დაფინანსებული საგზაო სექტორის მხარდაჭერის პროექტი უგანდაში³⁸.

- *ზიმბაბვეს* რესპუბლიკაში, კარიბას ენერგო გაფართოების 533 მილიონიანი პროექტი კიდევ მეტ გაურკვევლობაში გაეხვა მას შემდეგ, რაც ბოცვანას პარლამენტის ერთ-ერთი წევრი, სასამართლოში იქნა დაბარებული ქრთამისა და კორუფციის ბრალდებებით, ხსენებული პროექტიდან მისთვის 10 მილიონის გადარიცხვის გამო. ამ პარლამენტის წევრის ბიზნეს-პარტნიორი, ბოცვანას ახალგაზრდობის საქმეთა მინისტრი, რომელიც ასევე ბოცვანას პრეზიდენტის მეგობარია, ჩართული აღმოჩნდა სკანდალში, რის შესახებაც მიმდინარეობს გამოძიება. გუმას (პარლამენტის წევრი) განცხადებით, მან კონსულტაციები გასწია კონსტრუქციის საკითხებზე და ამიტომაც მოხდა Sinohydro Corporation-ის მხრიდან მისთვის მილიონების გადარიცვა, თუმცა ბოცვანას მაღალჩინოსნებმა გამოიძიეს პარლამენტარის ჩართულობა კორუფციულ საქმიანობაში და მისი ანგარიშები გაყინეს. როგორც მედია გადმოსცემს, პარლამენტარს მნიშვნელოვანი კონტაქტები აქვს მთელ ქვეყანაში და გააჩნია სამთო რესურსების მოპოვების ინტერესებიც. კითხვები პროექტთან დაკავშირებით, გაჩნდა სტრუქტურული ხარჯების ნაწილშიც, თუმცა ენერგეტიკისა და ფინანსთა მინისტრებმა განაცხადეს, რომ მომატებული ფასის მიზეზი ინფლაცია გახდა. ისინი ინფლაციას უკავშირებენ 370-მილიონი დოლარის ღირებულების გაზრდას 533-მილიონამდე, ანუ 163 მილიონიან სხვაობას, თუმცა გაჩნდა ეჭვები, რომ ეს სხვაობა გამომდინარეობდა კორუფციული კავშირებიდან მთავრობის წევრებსა და მათ მოკავშირეებს შორის.

ორგანიზაციამ ყურადღება დაუთმო საერთაშორისო გამოცემებში Sinohydro Corporation-თან დადასტურებულ შემთხვევებს, რომელიც დაკავშირებული აღმოჩნდა ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების პროცესში, დასაქმებული პირების ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის უფლების ხელყოფის ფაქტებთან. მიუხედავად არაერთი სკანდალისა, Sinohydro Corporation-თან დაკავშირებული ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი მაინც იმ მსხვერპლის ოდენობაა, რომელიც სხვადასხვა ქვეყნებში, სამშენებლო სამუშაოების პერიოდში დგება. უბედური შემთხვევების შედეგად, ადამიანური მსხვერპლი, უხარისხო ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების პირობები ჩინელი კონტრაქტორების მიერ *უგანდაში*, განსაკუთრებული ყურადღების მიზეზი გახდა, რაც საკმაოდ სერიოზულ საკითხებს აღძრავს. Sinohydro-სთან დაკავშირებული უკანასკნელი მოვლენებიდან ირკვევა, რომ

³⁸ <https://www.herald.co.zw/afdb-blacklists-sinohydro>

კარუმას ჰიდროელექტროსადგურის პროექტის მშენებლობისას, როგორც The Independent-ის გამოძიებამ დაადასტურა, არსებობს გაუხმაურებელი მსხვეპლი, რომელიც საფრთხის შემცველი სამუშაო გარემოს შედეგია. კომპანიასა და უგანდის მთავრობას შორის კორესპონდენციის კვლევამ სავალალო შედეგები აჩვენა. მიმოწერამ ცხადყო, რომ მუშები ხშირად ზიანდებიან მშენებლობის ნამსხვრევებისგან, რაც შეეხება სანიტარულ მდგომარეობას, ის კატასტროფულია, მუშები ასევე ერთმანეთს ხელიდან ხელში გადასცემენ მაღალი ძაბვის მატარებელ სადენებს. ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების ექსპერტის ცნობით, კარუმას ელექტროსადგურში მხოლოდ 1 თვეში 30-მდე უბედურ შემთხვევათაგან ზოგიერთი ფატალურად დასრულდა და მათი თავიდან აცილება შეუძლებოდა. მას მოჰყავს ერთ-ერთი მუშის მაგალითი, რომელიც კარუმას სადგურზე ქვის ნამსხვრევების მოხვედრის შედეგად დაიღუპა. ასევე, ზოგიერთი შემთხვევა ადასტურებს, რომ კომპანია ჩქმალავს ადამიანების დაშავებასთან დაკავშირებულ შემთხვევებს. გამოკვლეული იქნა 3 შემთხვევა, რომლის მიხედვითაც, დაშავებული მუშების ჰოსპიტალში მიყვანის შემდეგ, ისინი დაშავებულების სტატუსით არ ჩაწერილან, რათა სამუშაოების პერიოდში დაზიანებულად არ დაფიქსირებულიყვნენ³⁹.

ორგანიზაციის კვლევის ფარგლებში დადგენილია, რომ „Sinohydro Group Limited“-ის საქმიანობა, რომელიც ეხება მშენებლობის პროცესში დასაქმებულ პირთა უსაფრთხოების, ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის უფლების დაცვის ვალდებულებას, საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევით ხორციელდება. საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლის თანახმად, შრომითი უფლებების დაცვა, შრომის სამართლიანი ანაზღაურება და უსაფრთხო, ჯანსაღი პირობების უზრუნველყოფა სახელმწიფოსთან ერთად, თანაბრად გადანაწილებულია შრომით-სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე მხარეებისთვის. საქართველოს შრომის კოდექსის 35-ე მუხლის თანახმად, დამსაქმებელი ვალდებულია უზრუნველყოს დასაქმებული სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის მაქსიმალურად უსაფრთხო სამუშაო გარემოთი. დამსაქმებელი ვალდებულია გონივრულ ვადაში მიაწოდოს დასაქმებულს მის ხელთ არსებული სრული, ობიექტური და გასაგები ინფორმაცია ყველა იმ ფაქტორის შესახებ, რომლებიც მოქმედებს დასაქმებულის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობაზე ან ბუნებრივი გარემოს უსაფრთხოებაზე. დამსაქმებელი ვალდებულია დანერგოს შრომის უსაფრთხოების უზრუნველყოფი პრევენციული სისტემა და დროულად მიაწოდოს დასაქმებულს სათანადო ინფორმაცია შრომის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკებისა და მათი პრევენციის ზომების, აგრეთვე საფრთხის შემცველ აღჭურვილობასთან მოპყრობის წესების შესახებ,

³⁹ <http://allafrica.com/stories/201612120054.html>

აუცილებლობის შემთხვევაში უზრუნველყოს დასაქმებული პერსონალური დამცავი აღჭურვილობით, სახიფათო მოწყობილობა ტექნოლოგიურ პროგრესთან ერთად დროულად შეცვალოს უსაფრთხოთი ან ნაკლებად სახიფათოთი, მიიღოს ყველა სხვა გონივრული ზომა დასაქმებულის უსაფრთხოებისათვის და მისი ჯანმრთელობის დასაცავად. დამსაქმებელი ვალდებულია მიიღოს ყველა გონივრული ზომა საწარმოო შემთხვევის შედეგების დროული ლოკალიზაციისა და ლიკვიდაციისათვის, პირველადი დახმარების აღმოჩენისა და ევაკუაციისათვის. მოცემულ შემთხვევაში, დადგენილია, რომ „Sinohydro Group Limited“-ს საქართველოში საქმიანობის მიმდინარეობისას, გააჩნია სისტემური ხარვეზები და პრობლემები, რაც დაკავშირებულია დასაქმებული მოქალაქეების ჯანმრთელობის, სიცოცხლის უსაფრთხოების დაცვასთან, კომპანიის საქმიანობა კონფლიქტში მოდის საქართველოს კონსტიტუციით აღიარებულ შრომის უსაფრთხოების პრინციპებთან და დაცული არ არის შრომით-სამართლებრივ ურთიერთობებში საქართველოს კანონმდებლობა.

ორგანიზაციის კვლევის ფარგლებში დადგენილია, რომ Sinohydro-ს საქართველოს ფილიალში არასრულფასოვნადაა დანერგილი შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის სისტემა. კომპანიამ ვერ წარმოადგინა თანამდებობრივი და საწარმოო ინსტრუქციები. ბუნდოვანი აღმოჩნდა ინსტრუქტაჟის ჩატარების წესი და შინაარსი. შრომის უსაფრთხოებაზე პასუხისმგებელი პირი საუბრობს დასაქმებულთათვის უცხო ენაზე, რაც იწვევს ეფექტური კომუნიკაციის დეფიციტს. აღნიშნული განაპირობებს შრომის დაბალ კულტურასა და არაჯანსაღ სამუშაო პროცესს. დასაქმებულები არ გადიან სავალდებულო პერიოდულ სამედიცინო შემოწმებას. სამუშაო ადგილები არ არის მომარაგებული პირველადი სამედიცინო დახმარების საშუალებებით. საწარმოში მოსაწყესრიგებულია სახანძრო უსაფრთხოება, ელექტროუსაფრთხოება. საწარმოს ტერიტორიაზე და სამუშაოებში არ არის საკმარისი რაოდენობის და შესაბამისი ხასიათის მქონე ამკრძალავი, სავალდებულო, სარეკომენდაციო და დამხმარე ხასიათის ნიშნები. ჟანგბადის და პროპანის ავზები მიმოფანტულია საწარმოს ტერიტორიაზე უკონტროლოდ. ექსპლუატაციაში მყოფ მაღალი წნევის ქვეშ მომუშავე მოწყობილობებს არ უტარდება ტექნიკური შემოწმება უსაფრთხოების კომპონენტზე. საწარმოს ტერიტორიაზე არსებული რეზერვუარები და სანიაღვრე არხი არ არის შემოღობილი ჯებირებით, შესაძლებელია პერსონალის ჩავარდნა და ტრავმირება. საწარმოში წარმოქმნილი ნახშირი წყლები გაედინება ყოველგვარი გაწმენდა-გაუვნებლობის გარეშე. საწარმოს კუთვნილი მძიმე ტექნიკის ნაწილი საჭიროებს ტექნიკურად სრულ გამართვას. ამწე-მოწყობილობების ტექნიკური გამართულობა გაურკვეველია. კომპანიამ ვერ წარმოადგინა ტექნიკური შემოწმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია. არმატურის

საამქრო წარმოადგენს არაკაპიტალურ, ტენტიტ ნაწილობრივ გადახურულ ფარდულს. შიდა და გარე პერიმეტრი გადატვირთულია სამრეწველო მასალით (არმატურით), ერგონომიკა მოუწესრიგებელია, დასაქმებულები მუშაობენ სამოქალაქო ტანსაცმელში, იდს-ების გამოყენების გარეშე, ელექტროგაყვანილობა მოსაწესრიგებელია. პრაქტიკულად, უგულებელყოფილია შრომის დაცვის მინიმალური ნორმები. საწარმოო პროცესები არამექანიზმებულია და არ არის გათვალისწინებული ნაკადულობა. დასაქმებულებს სპეცტანსაცმელი და ინდივიდუალური დაცვის საშუალებები ეძლევათ დაგვიანებით (სამითვის ვადის გასვლის შემდეგ), არასრული კომპლექტაციით და უხარისხო. პერსონალი საწარმოო სივრცეში გადაადგილდება და დაკისრებულ მოვალეობას ასრულებს სამოქალაქო ტანსაცმლით, იდს-ების გარეშე. სპეციალურ სამუშაოებს ასრულებენ სათანადო აღჭურვილობის გარეშე. საწარმოს პერიმეტრი საჭიროებს კეთილმოწყობასა და დასუფთავებას. ადმინისტრაციული შენობის მიმდებარე პერიმეტრზე, მოუწყობელ პოლიგონზე წარმოებს ორგანიზაციის კუთვნილი ავტოსატრანსპორტო საშუალებების რეცხვა ინდივიდუალური დაცვის საშუალებების გამოყენების გარეშე. სასადილო არადამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაშია. საჭიროებს კოსმეტიკურ რემონტს, მოსაწყობია ეფექტური სავენტილაციო სისტემა. შენობის კედლები დაფარულია სოკოს ფენით. არ არის სრულად გათვალისწინებული სურსათის უვნებლობის წესები. არ მოწმდება კვების ბლოკში დასაქმებულთა ჯანმრთელობის მდგომარეობა. საწარმოო სათავსებში ადგილი აქვს თამბაქოს მოხმარებას. ბეტონის საამქროში სამუშაო ადგილი მოწყობილია უშუალოდ ბეტონის ჩამომსხმელ დანადგარის სივრცეში. მოწყობილობების ტექნოლოგიური პროცესის ერთ-ერთ ძირითად ელემენტს წარმოადგენს ვიბრაცია, მტვერის წარმოქმნა, ხმაური. საწარმოო პროცესში გამოიყენება მოვიბრირე ხელის იარაღი. არ არის გათვალისწინებული მოწყობილობა სამუშაო ტანსაცმლის გაუმტვერიანებისათვის, არ გამოიყენებენ იდს-ებს: რესპირატორს, სმენის ორგანოს დამცავს, ვიბრომომამიხოლირებელ ხელთათმანებს, სათვალეს/ფარს. სიმაღლეზე ამსვლელი კიბეები არ არის შემოფარგლული ვარდნის საწინააღმდეგო მყარი სალტეებით. მოსაწესრიგებელია ელექტროობა. საწარმოო სათავსში მოსაწყობია რაციონალური განათება და არ ხორციელდება განათების გაზომვა. სამუშაო პროცესში გამოყენებული საწარმოო პროცესების მავნე ფაქტორებით (მტვერი, სახვადასხვა აეროზოლები, ნავთობპროდუქტები და სხვა) დაბინძურებული ტანსაცმელი ირეცხება საყოფაცხოვრებო პირობებში (ოჯახში) დასაქმებულების მიერ ინდივიდუალურად, რაც განაპირობებს მეორადი მტვერის და სხვა მავნეობის მესამე პირებთან (ოჯახის წევრები) კონტაქტს. დასაქმებულები არ არიან უზრუნველყოფილნი სანიტარული ნორმების შესაბამისი საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ფართებით. კვების ბლოკი გამოიყენება მხოლოდ დასაქმებულთა ნაწილის მიერ, ხოლო

დანარჩენს ეზღუდება მასზე წვდომა და იკვებება შეუსაბამო ჰიგიენურ პრობებში - საამქროებში მოწყობის მცირე ფარდულის ტიპის ფართებში ან/და უშუალოდ საამქროებში. დასაქმებულთა ნაწილს არ აქვს წვდომა საწარმოს პერიმეტრზე არსებულ საცხოვრებელ კომპლექსში საშხაპებთან და ვერ იცავენ ელემენტარულ ჰიგიენურ ნორმებს. მოუგვარებელია მუშა-მოსამსახურეთა გასახდელების საკითხიც და პრაქტიკულად გასახდელად და გამოსაკვებად ერთიდაიგივე ფართს გამოიყენებენ. კომპანია არ ახორციელებს სამუშაო ადგილების მიკროკლიმატის მაჩვენებლებზე საწარმოს კონტროლს. კომპანია არ აწარმოებს სამუშაო სივრცეში მავნე ნივთიერებების ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციების კონტროლს.

ორგანიზაციამ საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის მიერ გამოცხადებულ სახელმწიფო ტენდერების შესწავლისა და შეფასების პროცესში დაადგინა, რომ დეპარტამენტის მაღალი თანამდებობის პირები სამუშაოდ იმ უცხოურ სამშენებლო კომპანიებში გადავიდნენ, რომლებმაც გამოცხადებული ტენდერები მოიგეს და სატენდერო კომისიის წევრები დღეს ამ კომპანიაში დასაქმებული დეპარტამენტის ყოფილი თანამდებობის პირები იყვნენ. ორგანიზაციის შესწავლით, აღნიშნული პირები არიან გივი ჩოჩია, ირაკლი ხერგიანი, ზაზა სიმონია, ხოლო კიდევ ერთმა თანამდებობის პირმა, პაატა აბუთიძემ, პირიქით, უცხოური საწარმოს ფილიალი დატოვა და საავტომობილო გზების დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილე გახდა. შესწავლილი ინფორმაციის საფუძველზე დადგენილია:

- გივი ჩოჩია საქმიანობდა დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობაზე. ამჟამად, საქმიანობას აგრძელებს თურქულ კომპანიაში: „POLAT YOL & MAPA“. აღნიშნული კომპანია ახორციელებს ბათუმის შემოვლითი გზის სამშენებლო საქმიანობას. გოჩა ჩოჩია მონაწილეობდა იმ სატენდერო კომისიის წევრად, რომლის გადაწყვეტილებითაც, ტენდერში გამარჯვებული თურქული კომპანია გახდა;

- ირაკლი ხერგიანი საქმიანობდა დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობაზე. ამჟამად, საქმიანობას აგრძელებს DOHWA Consulting Engineers Co, Ltd. აღნიშნული კომპანია ზედამხედველობას უწევს თბილისი-რუსთავის გზის, ქობულეთის შემოვლით გზის და საქართველოს 10 შიდა და მეორადი გზის სარეკონსტრუქციო სამუშაოებს, მათ შორის კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“ მიერ მიმდინარე სამშენებლო პროექტებს. ირაკლი ხერგიანი მონაწილეობდა იმ სატენდერო და საკონკურსო კომისიის წევრად, რომლის გადაწყვეტილებითაც, „Sinohydro Corporation Limited“ გახდა მილიონიან პროექტებში გამარჯვებული კომპანია.

- ზაზა სიმონია საქმიანობდა დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობაზე. ამჟამად, საქმიანობას აგრძელებს კომპანიაში: „Sinohydro Corporation Limited“. ზაზა სიმონია მონაწილეობდა იმ სატენდერო კომისიის წევრად, რომლის გადაწყვეტილებითაც, „Sinohydro Corporation Limited“ გახდა მილიონიან პროექტებში გამარჯვებული კომპანია.

- პაატა აბუთიძე ამჟამად საქმიანობს დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობაზე, თუმცა მანამდე მუშაობდა უცხოური საწარმო ფილიალის სს ინსტიტუტი „იგპ“-ს მმართველი დირექტორის თანამდებობაზე, რომელიც დატოვა. დადგენილია პაატა აბუთიძის, დეპარტამენტის მოქმედი თავმჯდომარის გიორგი სეთურიძესა და დეპარტამენტის მოქმედი თავმჯდომარის ყოფილი მოადგილის, გივი ჩოჩიას შორის ახლო, სამსახურეობრივი და ბიზნესში პარტნიორული ურთიერთობები. პაატა აბუთიძის დეპარტამენტის ხელმძღვანელობის პერიოდში ტენდერებში გამარჯვებული აღმოჩნდა ის ხორვატიული კომპანია, რომელშიც უკანასკნელად მუშაობდა.

ორგანიზაცია აღნიშნავს, რომ საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტში განხორციელებული საკადრო გადადგილებები მნიშვნელოვან კითხვებს აჩენს ტენდერებში გამარჯვებული კომპანიებისა და სატენდერო კომისიის წინასწარ დაინტერესებაზე. ამასთან, არსებული ვითარება კითხვებს აჩენს, თუ რამდენად იქნა სამართლიანი კონკურენცია დაცული და შესაძლო კორუფციული გარიგებების რისკებს კიდევ უფრო მეტად აღრმავებს. ამასთან, ორგანიზაცია აღნიშნავს, რომ დარღვეულია კანონი „საჯარო დაწესებულებაში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“, რომლის თანახმადაც, სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი. კერძოდ, კანონის მე-13 მუხლის მე-10 პუნქტის მიხედვით: „განთავისუფლებულ საჯარო მოსამსახურეს უფლება არა აქვს, განთავისუფლების დღიდან 1 წლის განმავლობაში მუშაობა დაიწყოს იმ საჯარო დაწესებულებაში ან საქმიანობას ახორციელებდეს იმ საწარმოში, რომელსაც იგი ბოლო 3 წლის განმავლობაში სისტემატურად ზედამხედველობდა სამსახურებრივად. ამ ხნის განმავლობაში მას აგრეთვე უფლება არა აქვს, მიიღოს შემოსავალი ასეთი საჯარო დაწესებულებიდან ან საწარმოდან“.

ორგანიზაციამ კვლევის პროცესში დაადგინა, რომ კომპანია „სინოჰიდრო“ სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზას სავალდებულო ნებართვებისა და ექსპერტიზის დასკვნის გარეშე, უკანონოდ აშენებდა, კერძოდ, 2016 წლიდან სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზის კვ.11+500-კმ.30+000 (ლოტი II) მონაკვეთზე მშენებლობა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი სავალდებულო ნებართვებისა და

საექსპერტო დასკვნის გარეშე, უკანონოდ მიმდინარეობდა. კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ ტენდერში გამარჯვებულმა კომპანიამ სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზის მშენებლობის პროექტი სახელმწიფოს შესაბამის კომპეტენტურ უწყებებთან ნებართვების მიღების გარეშე შეცვალა. თავდაპირველად, პროექტით განისაზღვრა, რომ ვინაიდან ტერიტორია წარმოადგენდა ჭაობიან ადგილს, გზა აშენდებოდა ბეტონის ხიმინჯებზე. კომპანიამ პროექტში ცვლილებები მოითხოვა და ტერიტორიაზე ფიტილები დამონტაჟდა, თუმცა ფიტილების გამოყენებით გზის მშენებლობამ შედეგი არ გამოიღო. მივიღეთ შედეგი, როდესაც სამტრედია-გრიგოლეთის მეორე ლოტის მშენებლობა სერიოზული ხარვეზებით მიმდინარეობს. პროექტზე განსაზღვრულ 254 მილიონი ლარიდან, დახარჯულ იქნა 150 მილიონ ლარზე მეტი, ხოლო საავტომობილო გზების დეპარტამენტმა, პროექტში თავის დროზე განხორციელებული ცვლილების სამართლებრივი საფუძვლების შექმნისთვის, ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს მხოლოდ 2018 წელის 18 იანვარს მიმართა, რაც კანონის უკიდურესი დარღვევაა.

ორგანიზაციის შეფასებით, კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“ და საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტის მიერ დარღვეულ იქნა „მშენებლობის ნებართვის გაცემის წესისა და სანებართვო პირობების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2009 წლის 24 მარტის #57 დადგენილება. ეს დადგენილება მოიცავს საქართველოს ტერიტორიაზე მშენებლობის ნებართვასთან დაკავშირებულ საჯარო სამართლებრივ ურთიერთობათა რეგულირების სფეროს. კერძოდ, არეგულირებს საქართველოს ტერიტორიაზე მშენებლობის ნებართვის გაცემის, სანებართვო პირობების შესრულებისა და შენობა-ნაგებობის ექსპლუატაციაში მიღების პროცესს. იმ შემთხვევაში, როდესაც მშენებლობას ახორციელებს „საქართველოს მთავრობის სტრუქტურის, უფლებამოსილებისა და საქმიანობის წესის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული სამინისტრო ან მისი მმართველობის სფეროში შემავალი სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება, „ლიცენზიებისა და ნებართვების შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, მშენებლობის ნებართვა არ გაიცემა და მათ მიერ მშენებლობისათვის საჭირო საპროექტო დოკუმენტაციის წარმოებისა და შეთანხმების წესი დგინდება საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის ბრძანებით, ხოლო 2010 წლის 25 მაისის მინისტრის #1-1/842 ბრძანების თანახმად, მშენებლობის თაობაზე შეთანხმების შესახებ გამოიცემა სათანადო ადმინისტრაციული აქტი, რომელიც წარმოადგენს მშენებლობის განხორციელების საფუძველს.

აღსანიშნავია, რომ „ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის მე-11 პუნქტის თანახმად, აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოთა (თანამდებობის პირთა) ნორმატიული აქტების იურიდიული ძალა განისაზღვრება აღმასრულებელ ხელისუფლებაში ამ ორგანოთა (თანამდებობის პირთა) იერარქიის შესაბამისად. საქართველოში საავტომობილო გზები დაყოფილია სამ კატეგორიად. 1-ელ კატეგორიას განეკუთვნება საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზა, მე-2 კატეგორიას განეკუთვნება შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზა, ხოლო მე-3 კატეგორიას ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზა. საავტომობილო გზების დაყოფის ერთ-ერთი მთავარი მიზანია გზის მშენებლობის პროცესში მშენებლობის რისკ ჯგუფის შეფასება და მის შესაბამისად სამშენებლო ნებართვის სპეციალური რეგულაციის განსაზღვრა.

მოცემულ შემთხვევაში, „მშენებლობის ნებართვის გაცემის წესისა და სანებართვო პირობების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2009 წლის 24 მარტის #57 დადგენილების თანახმად, 1-ელ კატეგორიას განეკუთვნილი საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზა, ასევე ხიდები და გვირაბები განეკუთვნება მე-5 კლასის შენობა-ნაგებობას, რომელიც მიჩნეულია განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტებად. განსახილველ შემთხვევაში, „სინოჰიდროს“ მიერ სამტრედია-გრიგოლეთის აშენებული გზა განეკუთვნება 1-ელ კატეგორიას, საერთაშორისო სტატუსის ქვეშ და იმავდროულად, გზაზე არსებული ხიდების გამო, შედის მე-5 კლასის დაცვის განსაკუთრებულ ზონაში. ამდენად, მთავრობის დასახელებული დადგენილების 27-ე მუხლის 1-ელი ნაწილის თანახმად, კომპანია „სინოჰიდრო“ ვალდებული იყო სამშენებლო ობიექტზე სავალდებულო საექსპერტო შეფასება წარმოედგინა.

„პროდუქტის უსაფრთხოებისა და თავისუფალი მიმოქცევის“ კოდექსის თანახმად, საავტომობილო გზა განეკუთვნება მომეტებული ტექნიკური საფრთხის შემცველ ობიექტს, ვინაიდან არასწორმა ექსპლუატაციამ შესაძლოა ზიანი მიაყენოს ადამიანის სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას. ასეთ შემთხვევაში, სამშენებლო პროექტში განხორციელებული მნიშვნელოვანი ცვლილება საჭიროებს საექსპერტო დასკვნას. საერთაშორისო ხელშეკრულებიდან გამომდინარე ვალდებულების შესრულებისას, გათვალისწინებული პროექტის განხორციელების ზედამხედველობაზე ამავე საფინანსო ორგანიზაციასთან შეთანხმებით შერჩეულ უნდა იქნეს კომპანიის სამშენებლო საქმიანობის ექსპერტ/კონსულტანტი.

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების 2010 წლის 25 მაისის მინისტრის #1-1/842 ბრძანების მე-5 მუხლის მე-5 პუნქტი საკმაოდ ბუნდოვანია და არ

აკონკრეტებს გარემოებებს, თუ როდის უნდა განხორციელდეს ცვლილების შეთანხმება. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილებები ფართოდ და მეტი ყურადღებით იქნეს შეფასებული, მაშინ როდესაც საკითხი ეხება მომეტებული ტექნიკური საფრთხის შემცველ ობიექტს. კერძოდ, მე-4 ან/და მე-5 კლასის მშენებლობის ნებართვას, რომელიც ითვალისწინებს საავტომობილო გზის მშენებლობას. ვინაიდან სახეზეა არასრული საკანონმდებლო მოწესრიგება, ასეთ შემთხვევაში, გამოყენებულ უნდა იქნეს მსგავსი წესების მარეგულირებელი აქტი - „მშენებლობის ნებართვის გაცემის წესისა და სანებართვო პირობების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2009 წლის 24 მარტის #57 დადგენილება, რომელიც წარმოდგენილი ბრძანებისგან განსხვავდება მხოლოდ შემსრულებელი სუბიექტით და არა შესასრულებელი სამუშაოს მოცულობით, რაც იძლევა იმის საშუალებას, რომ გათვალისწინებულ იქნეს წარმოდგენილი რეგულაციები.

აღნიშნული დადგენილების თანახმად, თუკი ცვლილების შეტანამდე განხორციელებულია მშენებლობა, რომელიც საჭიროებს შესაბამის ნებართვას, ასეთი მშენებლობა ითვლება უკანონოდ. ასეთ შემთხვევაში, უკანონოდ წარმოებული მშენებლობის გასაგრძელებლად, საჭიროა ახალი ნებართვის მოპოვება, რომელსაც უნდა ახლდეს დადებითი საექსპერტო დასკვნა, ამასთან გადახდილი ჯარიმები უკანონოდ წარმოებული მშენებლობისთვის.

ორგანიზაციის შეფასებით, მოცემული რეგულაცია არის ზუსტად იმ შემთხვევის მომწესრიგებელი, რომელსაც არ ითვალისწინებს სპეციალური კანონი. შესაბამისად, ვინაიდან საკითხი ეხება ისეთი ობიექტის მშენებლობას, რომელიც კანონის თანახმად აღიარებულია მომეტებული ტექნიკური საფრთხის შემცველ ობიექტად და რომლის არასწორმა ექსპლუატაციამ შესაძლოა გამოიწვიოს მნიშვნელოვანი ზიანი ადამიანების უსაფრთხოების კუთხით, უნდა განიმარტოს საჯარო ინტერესიდან გამომდინარე საზოგადოების სასარგებლოდ.

რაც ეხება მინისტრის ბრძანებას, სამინისტროს ან მისი მმართველობის სფეროში შემავალი სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულების მიერ სამშენებლო დოკუმენტაციის წარმოებისა და შეთანხმების წესის მე-5 მუხლის მე-5 პუნქტის რეგულაცია დასაშვებია ისეთ შემთხვევაში, როდესაც ცვლილება ხორციელდება იმ მშენებლობის დაწყებამდე, რომელიც არ მოიცავს ცვლილებით გათვალისწინებულ მშენებლობას, ხოლო თუკი წარმოებულია უკანონო მშენებლობა, ამ შემთხვევაში, საზოგადოების ინტერესებიდან, სანდოობიდან და უსაფრთხოებიდან გამომდინარე, აუცილებელია დადებითი საექსპერტო დასკვნა.

დღეს არსებული ვითარება შემდეგია: ჩინურ კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ს არ გააჩნია არც სამხარაულოს სახელობის ეროვნული ექსპერტიზის ბიუროს დასკვნა და საქართველოს გზების დეპარტამენტის საბჭოს არც ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ტექნიკური და სამშენებლო ზედამხედველობის სააგენტოში წარუდგენია დადებითი დასკვნა. შესაბამისად, კომპანია „Sinohydro Corporation Limited“-ის მიერ 2016 წლიდან სამტრედია-გრიგოლეთის საავტომობილო გზის მონაკვეთზე მშენებლობა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი სავალდებულო ნებართვებისა და საექსპერტო დასკვნის გარეშე, შეიძლება შეფასდეს, როგორც უკანონოდ მიმდინარე.

ორგანიზაციამ კვლევის პროცესში, აგრეთვე შეისწავლა კომპანიის საქართველოს ინფრასტრუქტურულ პროექტებში ადმინისტრაციული სამართალდარღვევებისა და უკანონოდ მოპოვებული რესურსების შედეგად, გარემოზე მიყენებული ზიანის ამსახველი ფაქტები. ორგანიზაციამ მოახდინა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროდან მიღებული ინფორმაციის ანალიზი, რომლითაც დგინდება, რომ კომპანია „სინოჰიდროს“ მიერ კანონდარღვევის ფაქტებს გააჩნია სისტემური დანაშაულის ხასიათი, სამართალდარღვევის ფაქტები მოიცავს პერიოდს 2013 წლის 6 ივნისიდან 2017 წლის 6 ნოემბრის მდგომარეობით, ხოლო უკანონოდ მოპოვებული რესურსების, კერძოდ, ხე-ტყის უკანონოდ განადგურებისა და ინერტიული მასალის ამოღების ფაქტები 2014 წლის 29 აპრილიდან 2017 წლის 11 სექტემბრის მდგომარეობით პერიოდს.

ორგანიზაციის მიერ შესწავლილი მასალის თანახმად, დადგენილია უკანონოდ მოპოვებული რესურსის - ხე-ტყის უნებართვოდ განადგურებისა და ინერტიული მასალის უკანონოდ ამოღების შემდეგი ფაქტები:

- ქ. რუსთავის მიმდებარედ, თბილისი-წითელი ხიდის ავტომაგისტრალის, თბილისი-რუსთავის გზის III მონაკვეთის მშენებლობის ტერიტორიაზე, 2014 წლის 29 აპრილს და 30 მაისს, გამოვლენილ იქნა 841 ძირი სხვადასხვა სახეობის ხეების ჭრის ფაქტი;
- „თბილისი-წითელი ხიდი“ გზის „თბილისი-რუსთავის მონაკვეთის მოდერნიზაციის“, თბილისი ფონიჭალას პირველი მონაკვეთის პროექტის განხორციელების დროს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი 14 ძირი კაკლის ხის ბუნებრივი გარემოდან უკანონოდ მოპოვება;
- კომპანიის მიერ ლიცენზიით განსაზღვრული სამთო მინაკუთვნის 27 200 მ2 (2,72 ჰა) ფართობის ნაცვლად, მოპოვებითი სამუშაოები განხორციელებულია 31 587,34 მ2 ფართობზე. კომპანიის მიერ სამთო მინაკუთვნის ფარგლებს გარეთ 4 387,34 მ2 ფართობზე სათანადო ლიცენზიის გარეშე, უკანონოდ მოპოვებული იქნა 16 189,28 მ3 სასარგებლო

წილისეული ქვიშა, ხრეში, გარემოსათვის მიყენებულმა ზიანმა შეადგინა 16 389,28 ლარი. ასევე, კარიერის საექსპლუატაციო და მოსამზადებელი სამუშაოების განხორციელებისას გამონამუშევარ ფართობებზე მოხსნილი ნიადაგის ნაყოფიერი ფენა არ იყო დასაწყობებული კარიერის შემდგომი რეკულტივაციის მიზნით. გარემოსთვის მიყენებული ზიანის ოდენობამ შეადგინა 1 804 432,74 ლარი;

- კომპანია ქობულეთის შემოვლითი საავტომობილო გზის კმ 12+400 და კმ 31+259 მონაკვეთის სამშენებლო სამუშაოების შეუფერხებლად განხორციელების მიზნით განთავისუფლდა სასარგებლო წიაღისეულის (საშენი მასალების) მოპოვების ლიცენზიისაგან და მიეცა უფლება ორი უბნის კოორდინატების ფარგლებში მოეპოვებინა 198 000 მ3 ქვიშა-ხრეში. დათვალიერების შედეგად დადგინდა, რომ კომპანიამ სასარგებლო წიაღისეულის ქვიშა ხრეშის მოპოვება განხორციელა განკუთვნილი ფართობს გარეთ გადაცდომით;

- სამტრედიის რაიონის სოფელ ვაზისუბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე კომპანიის მიერ მოპოვებითი სამუშაოები განხორციელდა ლიცენზიით გათვალისწინებული კონტურის ფარგლებს გარეთ. უკანონოდ მოპოვებული იქნა 10163 კუბ.მ. მოცულობის სასარგებლო წიაღისეული ქვიშა-ხრეში. აღნიშნულით გარემოზე მიყენებული იქნა 10363.88 ლარის ზიანი;

- სამტრედიის რაიონის სოფ. იანეთის ტერიტორიაზე, მდ. გუბისწყალზე კომპანიამ მოპოვებითი სამუშაოები განახორციელა ლიცენზიით გათვალისწინებული კონტურის ფარგლებს გარეთ. უკანონოდ მოპოვებული იქნა 11260.18 კუბ.მ. მოცულობის სასარგებლო წიაღისეული ქვიშა-ხრეში, რითაც გარემოზე მიყენებული იქნა 11460.18 ლარის ზიანი;

- ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ მერიაში, მდ. ნატანებზე კომპანიამ სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების განახორციელა სხვა კომპანიაზე გაცემული სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების ლიცენზიით განსაზღვრულ სამთო მინაკუთვნის კონტურიდან, სადაც მოპოვებული იქნა 1872,6 მ3 მოცულობით სასარგებლო წიაღისეული ქვიშა-ხრეში. დამატებითი მოკვლევით დადგინდა, რომ ლიცენზიის მფლობელსა და მომპოვებელ კომპანიას შორის რაიმე შეთანხმება არ არსებობდა;

- სამტრედიის რაიონის სოფელ იანეთში, კომპანიის სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებითი სამუშაოების შემოწმების დროს გამოვლინდა, რომ დეგრადირებული იქნა 15123,8 მ2 სასოფლო სამეურნეო კატეგორიის მიწის ფართობი, რითაც გარემოსთვის მიყენებული იქნა 15167,21 ლარის ოდენობით ზიანი;

- ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ მერიის მიმდებარედ, მდ. ნატანების კალაპოტში კომპანიის მიერ უკანონოდ მოპოვებული იქნა 1336,8 მ3 მოცულობის სასარგებლო წიაღისეული ქვიშა-ხრეში, აღნიშნულით გარემოზე მიყენებული იქნა 1536,80 ლარის ოდენობით ზიანი. ასევე, შესაბამისი ნებართვის გარეშე განახორციელა სას. წიაღისეულის მოპოვება

98,9 მ2 შპს „ბათვანზე“ გაცემული სას. წიად. მოპოვების # 1003554 ლიცენზიით გათვალისწ. სამთო მინაკუთვნის კონტურში;

- ოზურგეთის რაიონის სოფელ მერიაში კომპანიის მიერ უკანონოდ მოპოვებულ იქნა 174555,8 მ3 მოცულობით ქვიშა-ხრეში, რითაც გარემოსთვის მიყენებული იქნა 174755,8 ლარის ოდენობით ზიანი;

- სამტრედიის რაიონის სოფელ იანეთის მიმდებარედ კომპანიის მიერ შპს „გზამშენზე“ გაცემული ლიცენზიის ფარგლებში მოპოვებული იქნა 34,6, ხოლო შპს „ბლექი გრუპზე“ გაცემული ლიცენზიის ფარგლებში 484,2 მ3 მოცულობით ქვიშა-ხრეში;

- სამტრედიის რაიონის სოფელ იანეთის ტერიტორიაზე გამოვლენილი იქნა სასარგებლო წიაღისეულის უკანონოდ მოპოვების ფაქტი, რითაც გარემოზე მიყენებული იქნა 2053,91 ლარის ოდენობით ზიანი;

- სამტრედიის რაიონის სოფელ ვაზისუბნის მიმდ. ტერიტორიაზე გამოვლენილი იქნა სასარგებლო წიაღისეულის უკანონოდ მოპოვების ფაქტი, კერძოდ, დაშვებული მოპოვების სიღრმის დარღვევით, უკანონოდ მოპოვებული იქნა ქვიშა-ხრეში 1314 მ3 მოცულობით, რითაც გარემოსთვის მიყენებულ იქნა 1514 ლარის ოდენობით ზიანი.

ორგანიზაციის შეფასებით, წარმოდგენილი ოფიციალური მონაცემების მიხედვით, კომპანიის მიერ საქართველოს გარემოზე მიყენებულმა მნიშვნელოვანმა ზიანმა კოლოსალური თანხა - 233,241.06 ლარი შეადგინა. აღნიშნულ საქმეებზე საგამოძიებო მოქმედებებს, მოცემულ შემთხვევაში, საქართველოს მთავარი პროკურატურა და მისი რეგიონული სტრუქტურული ერთეულები, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახური და მისი რეგიონული სამმართველოები და აჭარის ა/რ პროკურატურა აწარმოებენ, თუმცა არ არსებობს ინფორმაცია სამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრების, როგორც კომპანიის მიმართ, ასევე, დანაშაულის ჩამდენი კონკრეტული პირების მიმართ. ამასთან, კომპანია „სინოჰიდროს“ მიმართ, 2013 წლის 6 ივნისიდან 2017 წლის 6 ნოემბრის მდგომარეობით, ქობულეთის, ოზურგეთის, სამტრედიის, ლანჩხუთის, გარდაბნისა და თბილისის საქალაქო (რაიონული) სასამართლოების, აგრეთვე გზების დეპარტამენტის აჭარის სამსახურის მიერ დადგენილია, სულ 46 სამართალდარღვევის ფაქტი. სამართალდარღვევის სახეებს შეადგენს: სალიცენზიო პირობების დარღვევა, ანგარიშის წარმოუდგენლობა, ინერტული მასალის უკანონოდ მოპოვება, წიაღისეულის მოპოვების ადგილების რეკულტივაციის შეუსრულებლობა, წყლის ობიექტის თვითნებური დაკავება, კერძო საკუთრების სარგებლობა, სამთო მიკუთვნების ფარგლებს ფარეთ სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვება, წყლის მოხმარების დოკუმენტურად აღურიცხვობა და მდინარეში ავტომანქანის გარეცხვის ფაქტები. ორგანიზაციამ შეისწავლა კომპანიის მიმართ დაკისრებული სახდელის ფინანსური მოცულობაც, რამაც, 2013

წლის 6 ივნისიდან 2017 წლის 6 ნოემბრის მდგომარეობით, 46 სამართალდარღვევის ფაქტზე შეადგინა 62,686,98 ლარი.

ორგანიზაცია, დასკვნის სახით აღნიშნავს, რომ ჩინური კომპანიის საქართველოში საქმიანობა უკიდურესად კრიტიკულად უნდა შეფასდეს და დისკუსია გაიხსნას შესრულებული სამუშაოების ხარისხსა და ფინანსურ გამჭვირვალობაზე. კვლევის ფარგლებში, შესწავლილ მასალებში, ჩანს, რომ ახალი პროექტით გზების მშენებლობა რამდენიმე მილიონი ლარით ნაკლები ჯდება, თუმცა მშენებლობის დაწყებიდან დღემდე, ყველა ოფიციალურ წყაროში, არსად არის ნახსენები თანხების დაზოგვის შესახებ და ყველა ოფიციალური პირი მიუთითებს და საუბრობს მხოლოდ სატენდერო ღირებულებაზე. უცნობი დარჩა ქობულეთისა და ბათუმის შემოვლითი გზების, სამტრედია-გრიგოლეთის ყველა ლოტის ფინანსური ხარჯვის მაჩვენებლები და ტრანზაქციების ადრესატი ბანკები და კომპანიები. ორგანიზაციისთვის განსაკუთრებით საინტერესო საკითხი გახდა ჩინურ კომპანიებთან ანგარიშსწორების საკითხიც. იმის გათვალისწინებით, რომ ჩინურ კომპანიებს და ჩინეთის „რკინიგზა 23“-ს უზარმაზარი საბიუჯეტო დავალიანება აქვთ, გაურკვეველია, თუ როგორ ახდენს საქართველოს საგზაო დეპარტამენტი მათთან ანგარიშსწორებას. შესაბამისად, დაისმის შეკითხვა, ხომ არ ხდება საქართველოში რეგისტრირებული წარმომადგენლობის (რომელზეც ფიქსირდება საბიუჯეტო დავალიანება - 23 მილიონი ლარი) გვერდის ავლით სათავო ოფისში თანხების გადარიცხვა? ამდენად, შესაძლოა იკვეთებოდეს ტენდერებში მონაწილე კომპანიების არაკეთილსინდისიერი ქმედებები, რაც გამოიხატება გამოცხადებულ სატენდერო კონკურსებში გამარჯვების მიზნით, პროექტის სრულყოფილად განხორციელებისთვის საჭირო რეალურ თანხაზე გაცილებით ნაკლების შეთავაზებით. შედეგად, ტენდერის ძირითადი პრინციპიდან გამომდინარე, იოლი გამარჯვებით, ხოლო შემდგომ პროექტისთვის აუცილებელი საკმარისი ფინანსური სახსრების არ არსებობის გამო, მისი მნიშვნელოვანი ხარვეზებით განხორციელებით. საბოლოოდ, ირღვევა სამართლიანი კონკურენციის პირობები, კეთილსინდისიერად მოქმედ კომპანიებს არ ეძლევათ პროექტების ეფექტურად განხორციელების შესაძლებლობა, დაუსრულებელი საგზაო ინფრასტრუქტურული პროექტები აფერხებს საგზაო მოძრაობას და მოსახლეობაში დიდი უკმაყოფილების და მღელვარების საფუძველია, ბიუჯეტს, საბოლოო ჯამში, ეზრდება ხარჯები, კითხვის ნიშნები ჩნდება სახელმწიფო სტრუქტურებში კორუფციასთან დაკავშირებით, რაც წინამდებარე კვლევის ფარგლებში, კომპანია „სინოჰიდროს“ საქმიანობის მაგალითზე, უკვე შემამოთხლებელი და სამწუხარო ფაქტია და სახელმწიფოს მხრიდან გადაუდებელ რეაგირებას და ინფრასტრუქტურული პროექტების მეტ გამჭვირვალობას მოითხოვს.

4. სარეკომენდაციო წინადადებები

„ახალგაზრდა ადვოკატების“ შეფასებით:

1. საქართველოს პარლამენტში უნდა შეიქმნას სახელმწიფოს მიერ საერთაშორისო ტენდერებში გამარჯვებული ჩინური კომპანია „სინოჰიდროს“ საქმიანობის შემსწავლელი საგამოძიებო კომისია, რომელიც საფუძვლიანად გამოიკვლევს დასახელებული კომპანიის მიერ საქართველოში მსხვილი საგზაო ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების პროცესს ტენდერში გამარჯვებიდან ვალდებულების შესრულების ჩათვლით;

2. საქართველოს პარლამენტმა უნდა მოამზადოს კანონპროექტი და არსებულ კანონებში ცვლილებების შეტანის გზით, შეიცვალოს ტენდერების ჩატარების წესები კონტრაქტებთან პროექტის დასაწყისიდან პროექტის ჩაბარების ჩათვლით საჯაროობის, გამჭვირვალობისა და საუკეთესო მმართველობის პრინციპებიდან გამომდინარე;

3. მხოლოდ საქართველოს მთავრობის, როგორც კოლექტიური სათათბირო ორგანოს პრეროგატივა უნდა გახდეს ქვეყანაში მსხვილი საგზაო და ინფრასტრუქტურული სამუშაოების პროექტებზე არსებულ ხელშეკრულებებში ცვლილებების განხორციელება.

4. საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრომ

- უნდა შეცვალოს მსხვილი საგზაო-ინფრასტრუქტურული ტენდერების ჩატარების წესები. უნდა გაკონტროლდეს ტენდერის პირობებისა და შემდგომ გამარჯვებულთან დადებული ხელშეკრულებების თანადობა. ყველა ცვლილება ტენდერის პირობებიდან, იქნება ეს პროექტის სრული თუ ნაწილობრივი ცვლილება თუ გარემოზე ზემოქმედების ანგარიშიდან გადახრა, უნდა გახდეს საჯარო.

- გამჭვირვალე უნდა გახადოს პროექტების ფინანსური ტრანზაქციების მიმდინარეობა და ნებისმიერი ახალი ტრანზაქცია უნდა იყოს დადასტურებული წინა ფინანსური ოპერაციების თანმდევი სამუშაოების მიღება-ჩაბარებების აქტების გამოქვეყნებით;

- უნდა გააძლიეროს გზებისა და ინფრასტრუქტურის მშენებელ და ზედამხედველ კომპანიებზე კონტროლი ხარისხის, ვადებისა და ტექნოლოგიების დაცვის კუთხით.

5. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ ნებისმიერი სამშენებლო პროექტის განხორციელებისას უნდა გააძლიეროს კონტროლი საქართველოს ტერიტორიაზე ხე-ტყის უკანონო მოჭრაზე, წიაღისეულის უკანონო მოპოვებასა და ამ ადგილის რეკულტივაციაზე;

6. საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრომ უნდა გააძლიეროს გზებისა და ინფრასტრუქტურის მშენებელ და ზედამხედველ კომპანიებზე კონტროლი, უნდა მოხდეს შრომის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, სამშენებლო მოწყობილობათა ტექნიკური შემოწმება;

7. სსიპ საქართველოს სურსათის ეროვნული სააგენტო აქტიურად უნდა ჩაერთოს სამშენებლო ობიექტის ზედამხედველობის პროცესში და გააკონტროლოს ნებისმიერი მშენებელი კომპანია, რათა არ დაუშვას დისკრიმინაცია სხვადასხვა კვების ბლოკებში და სანიტარული ნორმები სამშენებლო ოქბიექტის საკვებ დაწესებულებაში იყოს დაცული;

8. ზედამხედველი ორგანიზაციების ყოველთვიური ანგარიშები უნდა გამოქვეყნდეს მედიაში, რათა საზოგადოებას ზუსტი და უტყუარი ინფორმაცია მიეწოდოს საგზაო და ინფრასტრუქტურული პროექტების მიმდინარეობის თაობაზე.

ინფორმაცია ორგანიზაციის საქმიანობის შესახებ

ორგანიზაციის სახელწოდება: ა(ა)იპ „ახალგაზრდა ადვოკატები“ ს/კ
401973094

მისამართი: თბილისი, ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩა #12

ელ-ფოსტა: pryoungbarristers@yahoo.com;

იურიდიული სტატუსი: არასამეწარმეო, არაკომერციული იურიდიული
პირი

დაარსების თარიღი: 2012 წლის 09 ივლისი

ვებ-გვერდი: www.barristers.ge

FB: www.facebook.com/AkhalgazrdaAdvokatebi

ბანკი: სს „პროკრედიტ ბანკი“, ორთაქალის ფილიალი

ანგარიშის ნომერი: GE92PC0563600100002778

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი – „ახალგაზრდა ადვოკატები“ დაფუძნდა 2012 წლის 9 ივლისს. ორგანიზაციის დევიზია: „ღირსება, თავისუფლება, თანასწორობა“. ორგანიზაცია წარმოადგენს ახალგაზრდულ არასამთავრობო ორგანიზაციას და დაფუძნების დღიდან ერთ-ერთი აქტიური პოზიციის მქონე ორგანიზაციაა ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის სფეროში, საზოგადოებრივი ინტერესებისა და ინსტიტუციური რეფორმების შეფასების პროცესში.

„ახალგაზრდა ადვოკატები“ 2012 წლიდან წარმოადგენს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს იურიდიული დახმარების სამუშაო ჯგუფის წევრ ორგანიზაციას. 2012 წლიდან არის არასამთავრობოთა ალიანსის: „ეკონომიკური სამართლიანობისა და ბიზნესის თავისუფლებისთვის“ თანადამფუძნებელი და წევრი. 2013 წლიდან წარმოადგენს „სისხლის სამართლის რეფორმის საქართველოს ალიანსის“ წევრ ორგანიზაციას. 2014 წელს გახდა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ადვოკატთა უფლებების დაცვის კომისიის წევრი. 2014 წელს გაწევრიანდა საქართველოს პარლამენტის ადამიანის უფლებათა დაცვისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის კომიტეტთან არსებულ სამეცნიერო-საკონსულტაციო საბჭოში, ხოლო 2014-2017 წლებში საბჭოს თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ორგანიზაციის ხელმძღვანელი. „ახალგაზრდა ადვოკატები“, სსიპ „ბავშვთა და ახალგაზრდობის განვითარების ფონდის“ გადაწყვეტილებით, დასახელდა „2014 წლის ყველაზე აქტიურ უფლებადაცვით ორგანიზაციად“.

„ახალგაზრდა ადვოკატები“ 2015 წლიდან მიწვეულ იქნა ადამიანის უფლებების და გენდერული თანასწორობის მიმართულებით საქართველოს პრემიერ-მინისტრის თანაშემწესთან არსებულ სამუშაო ჯგუფში. 2015

წლიდან ორგანიზაცია მიწვეულ იქნა საქართველოს მთავრობის ინიციატივით შექმნილ შინაგან საქმეთა სამინისტროს რეფორმირების საკითხებზე საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის შემსწავლელ სამუშაო ჯგუფში. 2015 წლის აპრილში, ორგანიზაცია მიწვეულ იქნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამეცნიერო-საკონსულტაციო საბჭოს მუშაობაში. 2015 წლის დეკემბრიდან მონაწილეობს საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროსთან არსებული საკონსულტაციო საბჭოს საქმიანობაში. 2016 წელს, ორგანიზაცია მიწვეულ იქნა საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ადვოკატთა უმაღლესი სკოლის შექმნის სამუშაო ჯგუფში. ამასთან, 2015 წლის 30 აპრილს, ორგანიზაციამ დააფუძნა სამოქალაქო ორგანიზაციათა მუდმივმოქმედი ალიანსი: „ასოციაციების ხელშეკრულების ხელმოწერიდან ევროკავშირის წევრობამდე“, რომელიც განახლდა 2016 წლის აპრილში გამოცხადებული კონცეფციის შედეგად. ორგანიზაციის სამოქალაქო ჩართულობის მაგალითს წარმოადგენს 2015 წელს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარედ ნინო გვენეტაძის წარდგენა და მხარდაჭერა, 2017 წელს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრად შოთა ქადაგიძის წარდგენა და მხარდაჭერა, რომლებსაც საქართველოს პარლამენტმა ნდობა გამოუცხადა.

„ახალგაზრდა ადვოკატები“ თანამშრომლობს პროფესიულ ჯგუფებთან, საჯარო დაწესებულებებთან, კერძო სექტორთან, საქართველოში საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და დიპლომატიურ კორპუსთან. ორგანიზაცია მიმართულია კვლევით საქმიანობაზე, ახორციელებს სხვადასხვა პროექტს, ამზადებს დასკვნებს, რეკომენდაციებს, საკანონმდებლო წინადადებებს, ჩართულია ახალგაზრდული პოლიტიკის, დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და სამართლებრივი რეფორმების შეფასებაში. ამ მიმართულებით, ორგანიზაცია 2013 წლიდან ახორციელებს ინიციატივას: „ინსტიტუციური დიალოგი აღმასრულებელ, საკანონმდებლო, სასამართლო ხელისუფლებასთან“. ორგანიზაცია ახორციელებს უფასო იურიდიული კონსულტაციის პროგრამას. გამოსცემს პერიოდულ სამეცნიერო ჟურნალს და ამზადებს ყოველთვიური საქმიანობის მედია-დაიჯესტს.

ორგანიზაციის პოზიცია არაერთხელ გამხდარა დისკუსიის საფუძველი მას შემდეგ, რაც „ახალგაზრდა ადვოკატებმა“ პრინციპული პოზიცია დაასაბუთეს 2003-2012 წლებში, ქვეყანაში ადამიანის უფლებების დარღვევის, სისტემური დანაშაულებისა და მაღალი პოლიტიკური თანამდებობის პირების კანონშეუსაბამო მოქმედებების თაობაზე. ორგანიზაციის მკვეთრი პოზიცია, ცალკეული ჯგუფების მხრიდან აღქმულია, როგორც მიკერძოებული დამოკიდებულება. შესაბამისად, ორგანიზაციის ბიოგრაფიის ნაწილია ცალკეული სასამართლო დავებიც,

რომლიც მიზნად „ახალგაზრდა ადვოკატების“ საქმიანი რეპუტაციის დაცვას და ცილისწამებით მიყენებული ზიანის აღდგენას გულისხმობს.

„ახალგაზრდა ადვოკატები“ მოქმედებს წესდების, შინაგანაწესისა და შიდა ნორმატიული აქტების საფუძველზე. გააჩნია საქმიანობის სტრატეგიული ხედვის დოკუმენტი, რომელიც ამჟამად განახლებულია 2017-2018 წლების საქმიანობისთვის. ამასთან, 2015 წლის იანვრიდან, „ახალგაზრდა ადვოკატები“ გადავიდა კაბინეტურ მმართველობაზე. ახალი წესდებით, შეიცვალა მმართველობითი რგოლი. ორგანიზაციას, სადამფუძნებლო საბჭოს ერთპიროვნული მმართველობის ნაცვლად, უხელმძღვანელებს ორი წლის ვადით არჩეული ხელმძღვანელი. ხელმძღვანელი აკომპლექტებს კაბინეტს (გუნდს), რომელიც ანგარიშვალდებულია სადამფუძნებლო საბჭოს და ყველა სხვა მესამე პირთან მიმართებით.

„ახალგაზრდა ადვოკატების“ შემოსავლის წყაროა: საგრანტო პროექტები, შემოწირულობები და კანონით ნებადართული სხვა შემოსავლები.

*„ახალგაზრდა ადვოკატებისთვის“ მნიშვნელოვანია მკითხველის აზრი
წარმოდგენილი კვლევის შესახებ.*

*თუკი გსურთ მიიღოთ და გაეცნოთ კვლევის
ელექტრონულ ვერსიას, გთხოვთ ორგანიზაციას
დაუკავშირდეთ ელექტრონულ მისამართზე:
pryoungbarristers@yahoo.com*

LEGAL ANALYSE OF OCCUPATION BY PERFORMERS OF INFRASTRUCTURAL PROJECTS

NGO “Young Barristers”
August, 2018
Tbilisi

*In the process of monitoring participated
board of NGO “Young Barristers”*

*Archil Kaikatsishvili – Head of Organization;
Giorgi Zoidze – Manager of Public Relations, Lawyer;
Ruslan Aleksidze – Chief Lawyer;
Mariam Pirtskhalaishvili – Lawyer;
Ia Gognadze – Lawyer;
Giorgi Labadze – Lawyer;*

*Guga Lekvinadze, Natia Mepharishvili,
Gvantsa Ghvedashvili – Assistants of lawyer*

□ NGO “Young Barristers”

The everyday work and the conducted/current research, as well as the projects and the conclusions of the organization can be seen in detail on the website: www.barristers.ge

FB: www.facebook.com/AkhalgazrdaAdvokatebi

<http://www.youtube.com/youngbarristers>

Address: 12 Z. Chavchavadze Street, Tbilisi, Georgia

Phone number of the organization: 2 953518, 599 291202

Public relations manager of the organization

Giorgi Zoidze – 599 291202

E-mail: Pryoungbarristers@yahoo.com; Pryoungbarristers@gmail.com

NPLE “Young Advocates”. State Identification Number: 401973094

Date of Founding: ninth of July 2012

Bank: JSC Procredit Bank, Ortachala branch

Account Number: GE92PC0563600100002778

1. Introduction

In February 1st, 2018, “Young Barristers” made public statement, that „Sinohydro Corporation Limited“ violated property owners’ rights and there were questions about competitions regarding suspicious tender victories.¹ Organization announced about starting legal actions against Roads Department of Georgia and „Sinohydro Corporation Limited” to protect owners’ rights and halt Government’s inactivity. Organization remarks, that disputable cases include following infrastructural projects: Agara-Zemo Osiauri road development; Ruisi-Agara bypass road development; Batumi bypass road development; Dzirula-Moliti road development; Khulo-Zarzma road construction; Samtredia-Grigoleti road development; Upper Osiauri-Chumateleti road construction. Organization is going to make a research about these road projects and make process more transparent.

Organization Remarks, that tenders announce by Georgian Government, could be suspicious due to low prices proposed by Chinese company, which frequently es increased after the victory in it. This is a reason, why quality of works by company is questionable. Also, “Young Barristers” is going to study world experience concerning occupation conducted by „Sinohydro Corporation Limited”.

According to “Young Barristers”, there are many people, who’s properties had been used without any permission and compensation by „Sinohydro Corporation Limited“. Furthermore, „Sinohydro Corporation Limited“ wasn’t supervised by a responsible structure, Roads Department of Georgia. That’s why, organization started to advocate Makvala Jafaridze, indigenous person, who’s property right has been violated. „Sinohydro Corporation Limited“ consumed inert substances, without any permission and agreement, located in the citizen’s agricultural land, which became absolutely worthless. Makvala Jafaridze repeatedly tried to protect her property right and had communications with Road Department of Georgia and „Sinohydro Corporation Limited“. In this process, Mrs. Jafaridze stayed beyond attention. Road Department didn’t satisfy the requirement about compensation and that’s why Makvala Jafaridze had to bring the suit into court.

¹ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1154

Makvala Jafaridze's suit, according to territorial jurisdiction, was sent to Batumi City Court's administrative college.² By the verdict of March 1st of Batumi City Court, case allowed and started consideration process. There was not scheduled session for this case but Road Department of Georgia hasn't recognize the suit.

In February 9, 2018, "Young Barristers" made public statement regarding providing legal aid for people damaged during the occupation by "Sinohydro Corporation Limited". Organization remarked that they would protect right of property owners against "Sinohydro", in the case of violation.³

In February 14, 2018, "Young Barristers" made public statement and published analyze by Inspecting Department of Ministry of Labor, Health and Social Affairs. According to this analyze, during the occupation of „Sinohydro Corporation Limited“, more than 20 violations were detected.⁴

In February 21, 2018, "Young Barristers" made specific press conference and announced, that after the research of tenders, declared by Road Department of Georgia was found, that officials of Road Department who participated in the process of declaration of tenders, are now employed in constructing companies, which had won the tenders mentioned above. Organization admitted that Georgian law "On Conflict of Interest and Corruption in Public Service" was violated and according this law, case should have been estimated as a conflict of interests.⁵

In March 5, 2018, "Young Barristers" made a public statement and admitted that research revealed that company has changed building project of Samtredia-Grigoleti road, without any permission from any department of State. Construction was held on the swampy land and works should have been occurred on the concrete columns. Company demanded alteration of project and changed plans about construction of columns which had no subsequent effects on the road construction.⁶

In March 12, 2018, "Young Barristers" sent correspondence to the Embassy of People's Republic of China in Tbilisi⁷ about illegal acts by "Sinohydro Corporation

² Verdict of Tbilisi City Courts administrative college of February 6, 2018, on the case: #3/644-18. Judge: Ivane Aghniashvili

³ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1159

⁴ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1161

⁵ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1169

⁶ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1179

⁷ #063 Correspondence from "Young Barristers" in March 12, 2018 to the Ambassador of Peoples Republic of China in Tbilisi.

Limited” and remarked that company violates Criminal, Civil, Administrative and Labour codes of Georgia, harshly damages and pollutes environment and doesn’t fulfill its duties according to the agreement. Organization remarked that during the trends of dramatical development of trade, strategic, cultural, social and political relations, each illegal act have very bitter and unpleasant effect on Georgian society. Hence, organization demanded appropriate response on the recent violations.⁸

In March 27, 2018, during the special press conference, organization remarked, that violations by company, has a form of systemic crime. The damage on the environment counts 233,241.06 GEL and violations from June 6, 2013 to November 6, 2017, 46 illegal acts count 62,686.98 GEL.

Organization invoked to the Government of Georgia and Law enforcement agencies to control more strictly occupation of company, which roughly violates Georgian legislation.

In March 2018, The Minister of Regional Development and Infrastructure became Maia Tskitishvili, who succeeded Zurab Alavidze. New minister fired Head of Road Department Giorgi Seturidze who was succeeded by Irakli Karseladze. Organization responded to those decisions and linked these displaces to corruption scandals which became transparent. Lawyer of organization remarked: “Situation clarified improper expenses granted from international foundations and state budget, which forced Minister to leave his position. During the last 3 months organization represented several judicial remarks, which are closely tied with “Sinohydro’s” occupation“. Organization clarifies that those decisions are political decisions and reveal close connections by government officials to big amountb of money lied in the infrastructural projects. We can convincingly say that Minister Alavidze fired because of corruption scandals, especially scandals regarding “Sinohydro”.

In April 2, 2018 “Young Barristers” corresponded to Chairman of Georgian Parliament, Factions of Georgian Parliament and demanded creation of temporary parliamentary commission regarding occupation of “Sinohydro” during fulfillment of infrastructural projects.

“Young Barristers” published following research publicly in August 2018. Organization remarked about future monitoring and making researches about infrastructural projects. This research will be sent to executive, legislative and judicial branches, also to diplomatic offices and media.

⁸ http://www.barristers.ge/ge/page/news_item/1186

2. Investigation process

In January 25, 2018, NGO “Young Barristers” sent correspondence to Roads Department of Georgia⁹ and requested for the following public information and in February 8, specified the third point of the letter:¹⁰

1. Give us information about a) Samterdia-Grigoleti 18,5km b) Tbilisi-Rustavi highway c) Kobuleti bypass road, d) Zestafoni-Kutaisi bypass road e) E-60 highway to Rikoti Tunnel (Upper Osiauri-Chumateleti), about start, finish of these Infrastructural projects and their aims and purposes.
2. Information about which companies performed a) Samterdia-Grigoleti 18,5km and b) Tbilisi-Rustavi highway c) Kobuleti bypass road, d) Zestafoni-Kutaisi bypass road e) E-60 highway to Rikoti Tunnel (Upper Osiauri-Chumateleti) infrastructural projects. Give us information about their full names or contractors switched on in the fulfillment of process.
3. The copies of contract agreements created between government and companies mentioned above and copies of changes which made with this contract agreements till January 25, 2018.
4. Information, whether stated or not any material or legal defects or violation of contract dates. Please, give us information in the case of existence these kinds of occasions.
5. As a contractor responsibility, were used or not any sanctions towards companies mentioned above, like fine or penalty; Also whether terminated or not any contracts between government and companies earlier than the set period of time ? What was the amount of fines/penalties and when was it occurred ?
6. If the contract responsibility was occurred, what kind of form was it and what was the reason ?
7. If there was sanctions occurred towards companies, fulfilled of not responsibilities later after the penalties/fines ?

⁹ #18 Correspondence from “Young Barristers” in January 25, 2018.

¹⁰ #40 Correspondence from “Young Barristers” in February 8, 2018.

8. Give us information about each performer of infrastructural projects, about the number of employees, their nationality and their average salaries.

In February 14, 2018, Organization's questions was responded by the letter #2/1536 from Road Department by the following answers:

1. a) construction of Samtredia-Grigoleti road km11+500-km30+000 started in March 13, 2016. Finish is planned for September 2018. According to the project, 18.5 km highway, 3 transport ties, 6 reverse bridges, water-pipe and underground roads will be build.

b) construction of Kobuleti bypass road and expand of 2 lined road to 4 lines. Construction was flowing from September 1st 2011, to June 1st 2014. Now road is ready and movement is available. During this project 2 lined 12,4km and 4lined 1,2km roads (chakvi-Makhinjauri) were built. also 11 bridges, pipelines and underground roads were built. Construction of Kobuleti bypass road km12+400 - km30+400 started in March 24, 2013 and finish is planned for June 2018. Under the project, building of 18km 2 lined highway 2 transport ties, 13 bridges, 2 tunnels, water-pipe and undergrounds is planned.

c) Within the framework of E-60 highway development, Kutaisi-Samtredia road development was conducted between July 24, 2013, to December 22, 2017. Nowadays, a defect responsibility period of contracts is going. During the project 4 lined 15,2km highway, 3 transport ties, 10 parallel and 1 reverse movement bridge, water-pipe and underground road were built.

d) Construction of E-60 highway Upper Osiauri-Chumateleti started in November 17, 2017 and is planed to finish in November 2019. Within the framework of the project, the construction of 4 lined 4,8km highway, 4 parallel bridges water-pipe and undergrounds in defined. Construction of E-60 highway Upper-Osiauri-Chumateleti (lot II) started in October 31, 2017 and is planned to finish in October 2020. Within the framework of project 4 lined 8,2km highway, 6 parallel and 1 reverse movement bridges, 2 parallel and 1 reverse movement tunnels water-pipes and underground is defined.

2. a) Construction of Samtredia-Grigoleti highway km11+500-km30+000 (lot II) is being conducted by „Sinohydro Corporation Limited“.

b) Construction of Kobuleti bypass road km0+000-km12+400 and expand of 2 lined road to 4 line and Chakvi-Makhinjauri road km30+000-km33+000 (Lot I) was conducted by „Sinhydro Corporation Limited“. Kobuleti bypass road construction,

road km12+400 - km30+400 (Lot II) is being conducted by “Sinohydro Corporation Limited“.

c) Within the framework of E-60 East-Western highway development project, Zestafoni-Kutaisi road works, part of Zestafoni-Kutaisi-Samtredia project, is being performed by JV „TODINI Costruzioni Generali SPA“ TAKENAKA CIVIL ENGINEERING & CONSTRUCTION CO. LTD“;

d) Construction of Upper Osiauri-Chumateleti road km0+000-km5+800 (lot I) of E-60 highway is being conducted by „Sinohydro Corporation Limited“.

Construction of Upper Osiauri-Chumateleti road km5+800-km14+050 (lot II) of E-60 highway is being conducted by ASTALDI S.P.A.

3. a) On the construction of Samtredia-Grigoleti Highway km11+500-km30+000 (lot II) 380 people are employed, 70% of them are Georgian citizens.

b) On the construction of Kobuleti bypass road km0+000-km12+400 and expansion of 2 lined road to 4 line, also on the construction of Chakvi-Makhinjauri road km30+000-km33+000 (Lot I) 500 people were employed, 70% and more are Georgian citizens; On the construction of Kobuleti bypass road - km12+400 - km30+400 (Lot II) 700 people are employed and 70% or more are Georgian citizens.

c) Within the framework of E-60 East-Western highway construction project, on Zestafoni-Kutaisi road works, part of Zestafoni-Kutaisi-Samtredia project km0+000 - km15+172, 455 people are employed, 70% or more are Georgian citizens.

d)) On the construction of Upper Osiauri-Chumateleti road km0+000-km5+800 (lot I) of E-60 highway, 100 people are employed and 70% or more are Georgian citizens;

On the construction of Upper Osiauri-Chumateleti road km5+800-km14+050 (lot II) of E-60 highway, 100 people are employed and 70% or more are Georgian citizens.

Furthermore, we give information about the following projects:

Contract No GEWH/CW/ICB-02 – Samtredia-Grigoleti highway km11+500-km30+000 (lot II) – contractor „Sinohydro Corporation Limited“, construction start date: 13.03.2016, finish date: 13.09.2018.

Contract No RCIP/CW/ICB-02 Kobuleti bypass road km12+400-km31+259, contractor “Sinohydro Corporation Limited”; Construction start date: 24.05.2013. finish date: 30.06.2018

Contract No EWHIP/CW/ICB-03 - Within the framework of E-60 East-Western highway development project, Zestafoni-Kutaisi road works, part of Zestafoni-Kutaisi-Samtredia; Contractor - „TODINI Costruzioni Generali SPA“ „TAKENAKA

CIVIL ENGINEERING&CONSTRUCTION CO. LTD“; Construction start date: 25.07.2013, finish date: 22.12.2017

Contract No EWHCIP/CW/ICB-01 Lot1 - Construction of Upper Osiauri-Chumateleti road km0+000-km5+800 (lot I) of E-60 highway; Contractor - „Sinhydro Corporation Limited“; Construction start date: 17.11.2017, finish date: 17.11.2019

Contract No EWHCIP/CW/ICB-01 Lot 2 Construction of Upper Osiauri-Chumateleti road km5+800-km14+050 (lot II) of E-60 highway; Contractor - ASTALDI S.P.A. Construction start date: 31.10.2017, finish date: 31.10.2020.

Construction of Samtredia-Grigoleti road of E-60 Highway km11+500 0 30+000 (lot II) work starts near the village Japana - Pk115+00 and finishes near Lanchkhuti Pk300+00. Project includes construction of 4 lined highway, which will create the safe movement conditions also will be fitted to relief and environment and the security standards and negative influences on the population and region will be declined.

Construction of Upper Osiauri-Chumateleti lot I (km.0+000-km.5+800) and lot II km 5+800 - km 14+050, is part of E-60 highway segment of East-Western transit corridor. Construction of this segment will increase speed, intensity and capacity of the corridor. Furthermore, this will have positive effect to the safety of movement. Implementation of this project will support the growth of quality of E-60 highway and will be more competitive among the other corridors. By the construction of Upper Osiauri-Chumateleti road, capacity of goods, transported with Georgian ports between Europe and Central Asia will be increased. That's why, this project will provide the development of country's Economic conditions.

Also, we give you additional information about agreements:

Construction of Samtredia-Grigoleti 18,5km road lot II (No GEWH/CW/ICB-02), Construction of Kobuleti bypass road km12+400-km31+259 (No RCIP/CW/ICB-02), Within the framework of E-60 East-Western highway construction project, Zestafoni-Kutaisi-Samtredia road, Upper Osiauri-Chumateleti road lot I (No EWHCIP/CW/ICB-01), Upper Osiauri-Chumateleti road lot II (No EWHCIP/CW/ICB-01).

Also, There was not any case of ceasing agreements, fines or penalties towards companies mention above. We should admit, that according to Administrative Code of Georgia, Article 3, Part 4th, f) sub-clause clarifies, that Code shall not apply to the activities of the bodies of the executive authority, in case of executing international treaties and agreements and implementing foreign policy. Treaties

and agreements mentioned above concerns the occupations, which should be implemented as international agreements. That's why, department has right not to publish such kind of information, according to General Administrative Code of Georgia, but, because of special community interests about infrastructural projects, department makes decision of giving information demanded in your letters.

In January 29, 2018, NGO "Young Barristers" sent correspondence to Ministry of Labour Health and Social Affairs of Georgia¹¹ and requested for the following public information:

1. From 2012-2018 period, were or not conducted any kind of monitoring of Large infrastructural projects by Ministry regarding labour rights and what was the conclusions and recommendations from Ministry toward companies. Did ministry use any sanctions for these companies because of violation of labour rights ?
2. Informations about involvement of Ministry in the following infrastructural projects: a) Samterdia-Grigoleti 18,5km and b) Tbilisi-Rustavi highway c) Kobuleti bypass road, d) Zestafoni-Kutaisi bypass road e) E-60 highway to Rikoti Tunnel (Upper Osiauri-Chumateleti). Do they provide observation of labour standards of the following projects and what is the kind of monitoring on these large projects. Did they give some recommendations for companies regarding labour rights working for these projects. ?
3. Have Ministry checked labour safety and conditions for the projects which are conducted by "Sinohydro Corporation Limited" ? If they have, were or not any kinds of violations and what was the reaction from state institutions ?
4. On what kinds of principles does Ministry check the labour standards ? Is defined or not any employers, which should be under enlarged interest because of occupational hazard ? Is Ministry or not interested in workers' rights and safety to be protected ?

According to correspondence #01/7538 from Ministry of Health, Labour and Social Affairs of Georgia,¹² organization was informed that under the inspecting department of Ministry, only LTD Sinohydro Corporation Limited's office in

¹¹ #25 Correspondence from "Young Barristers" in January 29, 2018

¹² #01/7538 Correspondence from Ministry of Labor, Health and Social Affairs of February 9, 2018

Georgia was supervised (16.03.2016). Supervision was performed in administrative office of company and it's nearby industrial territory (Lanchkhuti municipality). After the supervision, the following violations was detected:

1. Labour and health safety system is incompletely established in organization. They couldn't clarify staff and production instructions. The Labour safety responsible person can't talk in employees' language, what causes deficit of efficient communication. This situation causes lower culture and unhealthy process of work;
2. Employees' health condition isn't temporarily controlled;
3. Workplace isn't supplied with emergency medicine;
4. Fire prevention in industrial zone isn't regulated;
5. Electric safety in industrial zone isn't regulated;
6. There is no enough and appropriate prevention, compulsory and recommendation signs in industrial zone and territory;
7. Oxygen and propane tanks are scattered on industrial territory without any control. Technicians, working under a very high pressure aren't technically controlled on the safety component.
8. The reservoirs and channels aren't protected with dams and damage of personnel is possible.
9. Polluted water is being flown from the area without any cleaning;
10. Part of heavy technic, under industrial property is not working properly;
11. Technical order of cranes is undefined;
12. Armature workshop is noncapital, partly covered shed. Inner and out perimeter is full of industrial materials, employees are working with civil clothing, electricity is out of order, even minimal labour norms are not protected;
13. Special clothing and individual defense devices are given lately for employees, which are incomplete sets and has low quality. Personal move with civil clothing, special works are being fulfilled without special equipment;
14. Industrial territory requires clean and improvement;
15. Near the administrative building, washing of different transports are being performed without individual protect capabilities;
16. Dining-room isn't in satisfactory conditions. Requires cosmetic repair, efficient ventilation system is required. Walls of building is covered by mushroom layers. Rules of food safety isn't protected. Health condition of cooks isn't controlled. Smoking is usual in storage rooms;
17. Workplace in concrete factory is arranged in space of concrete device. Technological process of the device includes vibration, dust production and noise. In production process vibrate tools are being applied. The protector of hearing organs, gloves, shields or glasses aren't being used. Workers on the ladders aren't protected from unexpected fall. Repair of electricity is required;

18. In industrial storage lighting is required, measure of lighting isn't performed;
19. Clothes, polluted with industrial dust, is being washed in families, which causes contact of this waste and dust to these family members;
20. Employees aren't provided with enough rooms for private space. Dining block is being used only for part of employees and others haven't access on it, so they have to eat in inappropriate conditions. Also, part of employees don't have also access on any hygienic conditions. Changing rooms for employees are also inappropriate and eating and changing clothes occurs in the same places;
21. Control on microclimate conditions isn't conducted on industrial territory;
22. Control on the concentration of unhealthy substances limits isn't conducted on industrial territory.

In January 29, 2017, NGO "Young Barristers" sent correspondence to Ministry of Environmental Protection and Agriculture¹³ for the following public information:

1. Information, about what kinds of conclusions, remarks and recommendations have been made for less environmental damage during the large infrastructure projects such as: a) Samterdia-Grigoleti 18,5km and b) Tbilisi-Rustavi highway c) Kobuleti bypass road, d) Zestafoni-Kutaisi bypass road e) E-60 highway to Rikoti Tunnel (Upper Osiauri-Chumateleti) ?
2. Does Ministry observe or not the process of infrastructural projects mentioned above and what is the form of prevention to avoid inappropriate environmental damage ?
3. Have ministry or not any bilateral collaborative relations with „Sinohydro Corporation Limited” and is given or not any kinds of recommendations from Ministry, concerning the projects mentioned above ?
4. From 2012, Does Ministry checked standards of environmental protection in the process of works performed by “Sinohydro Corporation Limited” ?
5. From 2012, Does ministry found out any environmental policy violations by „Sinohydro Corporation Limited” ? what kind of violation it was and what was the sanction toward this violation ?
6. How many citizens or organizations appealed to Ministry about violation of environmental laws by „Sinohydro Corporation Limited”, during the projects mentioned above ?

¹³ #26 Correspondence from “Young Barristers” in January 29, 2018

According to #1282/01 correspondence from The Ministry of Agriculture and Environmental Protection,¹⁴ organization got information about conclusions and expert opinions by Ministry, concerning projects mentioned above.

- Conclusion of N1 ecologic expertise in January 9, 2014 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Samtredia-Grigoleti 11,5-30,0 km road, part of Internationally significant (E-60) highway.
- Conclusion of N9 ecologic expertise in March 13, 2013 by Municipal Development Found of Georgia about Tbilisi-Rustavi (section I) road construction and exploitation, part of Tbilisi-Red Bridge highway.
- Conclusion of N10 ecologic expertise in March 13, 2013 by Municipal Development Found of Georgia about Tbilisi-Rustavi (section III – Phonichala-Rustavi) road construction and exploitation, part of Tbilisi-Red Bridge highway.
- Conclusion of N5 ecologic expertise in January 17, 2017 by Municipal Development Found of Georgia about Tbilisi-Rustavi (section II) road construction and modernization project, part of Internationally significant Tbilisi-Red Bridge highway.
- Conclusion of N2 ecologic expertise in January 10, 2011 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Kobuleti bypass road (Kobuleti-Batumi bypass road) project.
- Conclusion of N24 ecologic expertise in January 18, 2012 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about “Section 2: Kobuleti bypass road km 12+400 - km 31+259 construction and exploitation” project.
- Conclusion of N45 ecologic expertise in September 22, 2014 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about “Section 2: Kobuleti bypass road km 16+500 - km 18+860 construction and exploitation” project.
- Conclusion of N45 ecologic expertise in September 22, 2014 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about “Section 2: Kobuleti bypass road km 16+500 - km 18+860 construction and exploitation” project.
- Conclusion of N83 ecologic expertise in November 9, 2017 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Poti-Grigoleti-Kobuleti bypass road, part of Internationally significant E-70 Senaki-Poti highway construction and exploitation project.
- Conclusion of N5 ecologic expertise in May 2, 2011 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Kutaisi bypass road construction project.

¹⁴ #1282/01 Correspondence from Ministry of Labor, Health and Social Affairs of February 14, 2018

- Conclusion of N20 ecologic expertise in May 16, 2012 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Kutaisi-Samtredia highway construction and exploitation project.
- Conclusion of N43 ecologic expertise in December 10, 2012 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Kutaisi-Zestafoni highway construction and exploitation project.
- Conclusion of N38 ecologic expertise in May 10, 2016 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Argveta transport tie of Zestafoni-Kutaisi road, part of Internationally significant e-60 highway construction and exploitation project.
- Conclusion of N75 ecologic expertise in December 29, 2015 by Ministry of Infrastructure and Regional Development about Upper Osiauri-Chumateleti road, part of Internationally significant E-60 highway construction and exploitation project.

About relations between Ministry and Building construction company “Sinohydro Corporation Limited” we recognize that on ecologic expertise and project evaluation, accountable organization is this which published this conclusion. As for Environmental Protection Revision Department, it regularly provides observation on ecologic conditions. As concerns presumable violations of environmental protection standards and interests of citizens and organizations on it, we work on this topic, which requires more period of time and we will send it additionally.

In February 5, 2018, “Young Barristers” send correspondence to Government of Adjara¹⁵ and requested for the following public information:

1. What is the kind of occupation by Government of Adjara and its subjected institutions regarding evaluation of infrastructural projects conducted by „Sinohydro Corporation Limited”.
2. During construction of Khulo-Zarzma road and Kobuleti bypass road, has got company or not any fines or penalties and whether they paid these penalties ?
3. What was the responses from Road Department of Adjara/Inspection of Environmental Protection on the facts of illegal consumption of inert substances ?
4. Did any citizen appeal the works of „Sinohydro Corporation Limited“ to Adjarian Government about violating property rights?

¹⁵ #34 Correspondence from “Young Barristers” in February 5, 2018

5. Did Government of Adjara participated or not in the process of making rental agreements or expropriation facts between „Sinohydro Corporation Limited” and indigenous property owners ?

By the letter #176/02 Government of A/R of Adjara in February 9, 2018, organization’s correspondence was sent to Road Department and Environmental Protection and Natural Resources Department of Government of A/R of Adjara.¹⁶

According to #304 correspondence from Road Department of Government of Adjara,¹⁷ “Department provides rehabilitation of highways. Hence, Ruisi-Agara, Batumi bypass Road, Dzirula-Kharagauli-Moliti-Phona-Chumateleti, Dzirula-Moliti, Batumi-Akhaltzikhe, Khulo-Zarzma, Kobuleti bypass road, Samtredia-Grigoleti and Upper Osiauri-Chumateleti international and internal road construction projects, works are provided by „Sinohydro Corporation Limited”. That’s why, department has no access on information about sanctions toward company, violations and consumption of inert substances.

In February 5, 2018, “Young Barristers” sent correspondence to Kobuleti Municipality Hall,¹⁸ Kobuleti Municipality Assembly¹⁹ and requested for the following public information:

1. What is the kind of occupation by Kobuleti Municipality Hall/ Kobuleti Municipality Assembly and their subjected institutions regarding evaluation of infrastructural projects conducted by „Sinohydro Corporation Limited” during construction of Kobuleti bypass road ? Did institutions give any permissions or prohibitions ?
2. By participating of Kobuleti Municipality Hall/ Kobuleti Municipality Assembly and their subjected institutions, has company got or not any sanctions (fines or penalties) and whether they paid these ones ?
3. What was the responses from Kobuleti Municipality Hall/ Kobuleti Municipality Assembly and their subjected institutions on the facts of illegal consumption of inert substances ?

¹⁶ #176/02 Correspondence from Government of Adjara of February 9, 2018

¹⁷ #304 Correspondence from Road Department of Adjara

¹⁸ #35 Correspondence from “Young Barristers” in February 5, 2018

¹⁹ #36 Correspondence from “Young Barristers” in February 5, 2018

4. Did any citizen appeal the works of „Sinohydro Corporation Limited“ to Kobuleti Municipality Hall/ Kobuleti Municipality Assembly about violating property rights?

5. Did Kobuleti Municipality Hall/Kobuleti Municipality Assembly participated or not in the process of making rental agreements or expropriation facts between „Sinohydro Corporation Limited“ and indigenous property owners ?

According to correspondence #01-46/64 in February 9 2018,²⁰ from Kobuleti Municipality Assembly, organization was informed by the following information: Sanctions and fines toward „Sinohydro Corporation Limited“ is beyond the competence of local government of Kobuleti Municipality. As concerns inert substances, company was acted by the N1390 command of Government. As for violation of property rights, Kobuleti Municipality Assembly wasn't informed by the citizens and rental agreements between company and citizens is made individually.

In February 5, 2018, “Young Barristers” sent correspondence to Georgian Ministry of Internal Affairs²¹ and Prosecutor’s Office of Georgia²² and requested for the following information:

1. Is it registered or not in Georgian Ministry of Internal Affairs, Prosecutor’s Office of Georgia or Their Territorial entities any application or complaint concerning the violation of any constitutional rights by occupation of „Sinohydro Corporation Limited” ?

2. Give us information about demands of investigation towards violation of rights by „Sinohydro Corporation Limited“. When was application registered, how is investigation going, which Georgian Criminal Code article is disputable and who are applicants, natural, or legal persons ?

3. In the case of ceasing investigating process about possible violation of rights by „Sinohydro Corporation Limited“, what was the reason and legal foundation of the postpone of investigation ?

According to the letter from General Prosecutor’s Office of Georgia,²³ organization was informed that Article 3, Section 4 of Administrative Code of Georgia doesn't

²⁰ #01-46/64 Correspondence from Kobuleti Municipality Assembly of February 9, 2018

²¹ #37 Correspondence from “Young Barristers” in February 5, 2018

²² #38 Correspondence from “Young Barristers” in February 5, 2018

include the Criminal cases and procedures. That's why, we have lack of competence to satisfy your demands.

In February 9, 2018, According to the correspondence MIA 5 18 00326253 from Ministry of Internal Affairs of Georgia,²⁴ organization was informed that “by the information from MIA’s informational-analytic department, to check information about „Sinohydro Corporation Limited”, identification data is required: ID code, date of registration, address”. To specify the data indicated by Ministry, organization additionally addressed to Ministry in February 15, 2018.

²³ #13/10993 Correspondence from General Prosecutor’s Office of Georgia of February 13, 2018 2018

²⁴ MIA 5 18 00326253 Correspondence from Ministry of Internal Affairs of Georgia, February 9, 2018

3. Judicial Evaluation/Conclusion

Organization remarks that due to construction of E-60 highway of Georgia, two financial agreements has been signed between Georgian government and European Investment Bank (EIB), which has been ratified by the resolutions of June 5, 2012 and February 20, 2014. The amount of those agreements were 592,140,000 Euros, 22.14 Million Euros from Georgian State Budget, 200 Million Euros from European Investment Bank, 200 Million Euros from Asian Development Bank, 150 Million Euros from Japan International Cooperation Agency, 20 Million Euros from NIF. According to this agreement, Georgian Government was obliged not only to get credit, but also use it rationally and scrupulously. In the preamble of agreement is cited, that donors should be informed about any social or environmental risks, also human rights standards. Also, projects should be transparent for Georgian citizens and for EU citizens.

Organization in the framework of this research revealed that Chinese state company “Sinohydro” participated in 8 international tenders declared by Government of Georgia and won 3 of them. According to Road Department of Georgia, during 2012-2017, the following agreements has been made to Chinese company:

1. Agreement #RCIP/CW/ICB-02 construction of Kobuleti bypass road km 12+400-3831+259 (lot II). Date of agreement: November 26, 2012, Price: 209,852,079.67 GEL.
2. Agreement #GEWH/CW/ICB-02 construction of Samtredia-Grigoleti road km11+500-3330+000 (lot II). Date of agreement: October 13, 2015, Price 253,979,678.24 GEL
3. Agreement #EWHCIP/CW/ICB-01 construction of E-60 highway, Upper-Osiauri-Chumateleti km0+000km5+800 (lot I). Date of agreement: September 14, 2017, Price: 133,530,690.63 GEL

According to Forbes rating, Market Cap of “Sinohydro Group Limited” is 16.5 Billion, which has 226th position in the world. regarding the Sales index, it's position is 352th by 34.6 Billion and 862 Million by profit. Company was found in 2009, it's headquarters is in Beijing, but company is switched on in different infrastructural projects and major occupation is based on consumption and production of hydro resources. Company, which is called “The face of expansion of China” by Financial Times, is involved in lots of international scandals. “Sinohydro Corporation Limited” works in the 55 countries in the world. Interntional organization International Rivers already called it the most influential constructor

of hydropower stations, because it participates in the construction of 50% of hydropower stations in the world. Should be admitted that involvement of Chinese companies in the construction, most common is in developing countries of Eastern Europe, Africa and South America. From the 2006, Chinese investment in Africa is growing very rapidly. According to World Bank report, Chinese investment is flowing mostly in infrastructural sector, especially in hydropower, railway and telecommunications, but, hydropower projects are under permanent critics because of negative influences on indigenous people and environment. Georgia isn't the first country where company has problems. Governments have judicial questions and company is exposed in dishonest fulfillment of its duties. For instance, according to international media:

- During the constructions in Kyrgyzstan, because lack of quality and violations, company was fined by 2,2 million dollars. Indigenous population was dissatisfied by the quality and the fact, that workers had made landfills on the part of Bishkek–Naryn–Torugart highway.²⁵
- Government of Armenia warned Sinohydro Group Limited about lack of quality on Talin-Lanjik and Lanjik-Gyumri roads part of North-Western highway. As Transport Minister of Armenia said, revisory organizations discovered many violations. “works won't be able to continue if quality problems and violations wouldn't be redressed”, he said.²⁶
- By the description of Transparency International and International Rivers, Bakun dam in Sarawak, Malaysia, is “Monument of Corruption”. Building of this dam was the reason of depopulation and after the finish of construction, devastating reports were spread regarding safety conditions. Information includes documents, pictures and videos, which describes violated building procedures and bribes from management. In video, it's simply visible how workers are pouring too much water in cement, and therefore, spoiling the quality.²⁷
- Sinohydro was widely criticized during the construction of Airport of Botswana. Company had left the contract in that time, when it's management already done 90% of work and got 527 million USD.
- In Republic of Uganda, the reason of scandal was disputable agreements offered to workers by the company. Investigation, which was conducted by African Development Bank's group, revealed that Sinohydro is switched on in bribery activities. That's why African Development Bank blacklisted the company.²⁸

²⁵ <http://www.turmush.kg/news:114517>

²⁶ <https://www.panorama.am/am/news>

²⁷ www.sarawakreport.org/2011/04/bakun-dam-unsafe-exclusive-evidence-on-corner-cutting-and-sloppy-construction-practices

²⁸ <https://www.herald.co.zw/afdb-blacklists-sinohydro>

- In Republic of Zimbabwe, Kariba hydropower construction project, which costs 533 million, wrapped up in uncertainty after the member of Botswana Parliament was called before a court under accusation of bribery and corruption, because, this lawmaker got 10 million US dollars from the project mentioned above. Business partner of this lawmaker, is Ministry of Young Affairs of Botswana, which is also a friend of President, was switched on in this scandal, about what investigation is being conducted. Guma (member of parliament) says, that the reason of this money transfer was his consultation toward company, but, by the investigation group of Botswana, Guma's assets were frozen. As media reports, Guma has significant contacts across the nation and has interest of mining resources. The questions regarding project, also appeared in the part of structural spending, but according Ministers of Energy and Finances, the reason of growth from 370 millions to 533, was inflation. Because the difference was 163 millions, lots of suspicions derived about corruption within the members of government and their allies.

Organization made a research about violating rights of health and life during constructions and labour process. Despite of numerous scandals, the most significant fact about occupation by Sinohydro Corporation is the number of victims because of poor labour conditions. The most attentive cases from Chinese contractors appeared in Uganda, where safety and health conditions weren't provided, what became the reason of mortality. According to the latest incidents, which was investigated by The Independent, this is evident that there are hidden accidents by company, concerning damage or death cases. By the research of correspondence between company and government of Uganda, appeared devastating consequences. The correspondence confirmed, that workers are frequently damaged by the construction fragments. as for sanitary conditions, this is awful too. Also, workers give high voltage wires in each other's hands. According to health and safety experts, only in a month, 30 incidents have been recorded. Some of them had fatal consequences and these cases were avoidable. There is an example of worker, who was dead by the stone's fragment. Several occasions confirm that sometimes company hides about damage of workers. After the hospitalization of several workers, they weren't registered as patients, to avoid registration about damage during works by the company.²⁹

During the research by organization, revealed that "Sinohydro Group Limited" violates labour laws regarding safety, health and right of protection of life. According to the Article 30th of Constitution of Georgia, on the protection of labour rights, safety and health labour conditions, different parties of labour are also responsible, alongside the state. Under the Article 35 of labour code of Georgia,

²⁹ <http://allafrica.com/stories/201612120054.html>

employer is obliged to guarantee safe conditions for employee's health and life. Employers shall be obliged to provide employees, within reasonable time, with full, objective, and comprehensive information available on all factors affecting employees' life and health or safety of the natural environment. Employers shall be obliged to introduce a preventive system ensuring labour safety and timely provide employees with relevant information about labour safety-related risks and measures for preventing the risks. Additionally, employers shall inform employees about the rules for handling the dangerous equipment and, if necessary, provide employees with personal protective equipment.

An employer shall be obliged to take every reasonable step to timely localize and liquidate the effects of an industrial accident, to administer first aid, and to implement evacuation. **In this case, this is evident, that "Sinohydro Group Limited" has systemic problems which includes violation of health and life protection norms, which are guaranteed by the legal and constitutional principle of the safe labour.**

During the research, organization revealed that Sinohydro's Georgian branch violates labour safety and health standards. Company couldn't provide any staff and manufacturing instructions. Rules content of instructions wasn't clear enough also. The responsible person on labour safety talks in foreign language, this causes non-efficient communication between parties, low quality of labour culture and unhealthy working process. Employees don't have opportunity for healthcare. Objects aren't supplied with emergency medicine. Fire and electric safety requires repair on manufacturing territory. There is no enough and appropriate prevention, compulsory and recommendation signs in industrial zone and territory. Oxygen and propane tanks are scattered on industrial territory without any control. Technicians, working under a very high pressure aren't technically controlled on the safety component. The reservoirs and channels aren't protected with dams and damage of personnel is possible. Polluted water is being flown from the area without any cleaning; Part of heavy technic, under industrial property is not working properly; Technical order of cranes is undefined, they couldn't provide confirming documents; Armature workshop is noncapital, partly covered shed. Inner and out perimeter is full of industrial materials, employees are working with civil clothing, electricity is out of order, even minimal labour norms are not protected; The minimal norms/conditions of the labour are practically neglected. Manufacturing process isn't in order and water flowing isn't foreseen. Special clothing and individual defense devices are given lately for employees, which are incomplete sets and has low quality. Personal move with civil clothing, special works are being fulfilled without special equipment; Industrial territory requires clean and improvement; Near the administrative building, washing of different transports are being performed without individual protect capabilities; Dining-

room isn't in satisfactory conditions. Requires cosmetic repair, efficient ventilation system is required. Walls of building is covered by mushroom layers. Rules of food safety isn't protected. Health condition of cooks isn't controlled. Smoking is usual in storage rooms; Workplace in concrete factory is arranged in space of concrete device. Technological process of the device includes vibration, dust production and noise. In production process vibrate tools are being applied. The protector of hearing organs, gloves, shields or glasses aren't being used. Workers on the ladders aren't protected from unexpected fall. Repair of electricity is required; In industrial storage lighting is required, measure of lighting isn't performed; Clothes, polluted with industrial dust, is being washed in families, which causes contact of this waste and dust to these family members; Employees aren't provided with enough rooms for private space. Dining block is being used only for part of employees and others haven't access on it, so they have to eat in inappropriate conditions. Also, part of employees don't have also access on any hygienic conditions. Changing rooms for employees are also inappropriate and eating and changing clothes occurs in the same places. Control on microclimate conditions isn't conducted on industrial territory; Control on the concentration of unhealthy substances limit isn't conducted on industrial territory.

In the process of studying tenders, announced by Road Department of Georgia, organization revealed that officials of Road Department were transferred to this foreign companies, which had won announced tenders and members of tender commissions were officials, who are employed now in these foreign companies. These former officials are – Gocha Chochia, Irakli Khergiani, Zaza Simonia and as for one official, Paata Abutidze, he left post in foreign company and started work in Roads Department of Georgia as an assistant of Chairman. According to the information revealed:

- Givi Chochia was an assistant of Chairman in Roads Department of Georgia. Now he is employed in Turkish company „POLAT YOL & MAPA“. This company work on the construction of Batumi bypass road. Gocha Chochia was a participant of that tender commission, by which Turkish company had won the competition.
- Irakli Khergiani was an assistant of Chairman in Roads Department of Georgia. Now he works in DOHWA Consulting Engineers Co, Ltd. This company supervises construction of Tbilisi-Rustavi Road Kobuleti bypass road and Construction of 10 internal roads of Georgia, including the constructions held by „Sinohydro Corporation Limited“. Irakli Khergiani was a participant of that tender commission, by which „Sinohydro Corporation Limited“ won worth million tenders.

- Zaza Simonia was an assistant of Chairman in Roads Department of Georgia. Now He works for „Sinohydro Corporation Limited”. Zaza Simonia was a participant of that tender commission, by which „Sinohydro Corporation Limited” won worth million tenders.
- Paata Abutidze is employed as an assistant of Chairman in Roads Department of Georgia, but earlier was working for foreign company “Institute IGH” as a director. Close relationships between Paata Abutidze, Giorgi Seturidze and Givi Chochia was revealed. During the occupation by Paata Abutidze in Roads Department, Croatian company had won the tender, in which Abutidze was employed earlier.

Organization remarks, that there are lots of questions about personal movements and previous interests from members of tender commission towards foreign companies. Furthermore, there are questions about fair and just competitions, which deepens risk of corruption. Moreover, Georgian law about “Incompatibility of Interests and Corruption”, is violated because conflict of interests is clear.

The research, revealed that “Sinohydro” was working without any compulsory permission for constructions on the Samtredia-Grigoleti highway km11+500-30.30+000 (lot II), therefore, any construction held there was violation of laws. The research revealed, that company had changed the project of construction without any permission and agreement with Government for Samtredia-Grigoleti highway. First of all, by the project was defined, that because of swampy land, road should have been built on the concrete pillars, but company requested for the alteration of this condition and the result was construction held by the harsh violations. From 254 million GEL, which was defined as a cost of project, 150 millions spent and to provide legal basis for this alteration, Road Department of Georgia hired Bureau of National Forensics only in January 18, 2018, what is a rough violation of law.

By the assessment of organization, “Sinohydro Corporation Limited” and Road Department of Georgia violated Government’s resolution #57 of March 24, 2009. This resolution includes the regulations of building permissions on Georgian territory. Namely, it regulates building permissions and exploitation process of the constructions. If construction is held by the Ministry or it’s department, according to the “law of permissions and licenses”, permission isn’t given and agreement rules on necessary documents are enacted according #1-1/842 executive order of Minister of Economy and Sustainable Development. Within the framework of this order, specific administrative act is published about the agreement of the project, which is the basis for the future construction.

It should be noted that according to the Georgian Law on Normative Acts, judicial power of acts of executive bodies is defined by the hierarchy of positions of the government officials. In Georgia, roads are divided into 3 categories. International Roads belong to 1st category, internal road are 2nd and local road are 3rd. The main purpose of this division is to estimate risk groups and assess special regulations for specific road construction projects.

According to resolution #57 of Georgian government, International roads, tunnels and bridges, which belong to category 1st are 5th class of constructions and are considered as highly interested groups, which have significant meanings. In the following case, Samtredia-Grigoleti road, which is constructed by “Sinohydro”, belongs to 1st category road and because of bridges located on this road, belongs to 5th class construction, therefore it is considered as a special defense zone. That’s why, according to the article 27 of #57 resolution of Georgian government, “Sinohydro” was obliged to provide special expertise of the constructing object.

According to the code of Safety and Free Circulation of Products, roads are considered as objects containing increased danger, because wrong exploitation may damage human life and health. That’s why, any significant alteration of these road’s projects requires expert conclusions. Within the framework of implementing international agreements, expert should be chosen in accordance with international financial organization for the revision of funded project.

Article 5 of #1-1/842 executive order of Minister of Economy and Sustainable Development isn’t distinct enough and doesn’t specifies when the agreement of alteration should happen. Therefore, to estimate decision more carefully is important because technically, object contains increased danger, Namely, the permission 4th or 5th class building which contains construction of roads. Because we have lack of legislation on this topic, we should apply rules enacted by #57 resolution of Georgian government.

According to this resolution, if construction occurred before alteration, which requires permission, construction like this is illegal. In the case like this, to continuation of this illegal building requires additional permission, which should be supported by positive expert conclusion, also paid penalties for the beginning of the illegal construction.

Organization emphasizes that this regulation includes exactly the case which isn’t taken into account by the special law. Therefore, this project includes specific risk groups and highly protected technical objects, which mustn’t be exploited wrongly and must be explained according to public interest.

Today is following situation: Chinese company “Sinohydro” has no any expertise from National Forensics Bureau and also council of Road Department and hadn’t represented any positive conclusion in Ministry of Economy and Sustainable Development. That’s why, construction which is held from 2016 of Samtredia-Grigoleti road, has no expert conclusions and permissions, which should be evaluated as illegal construction.

Organization also researched facts of damage inflicted to the environment by company during fulfilling infrastructural projects. Organization analyzed information provided from Ministry of Agriculture and Environmental Protection. According to this information, illegal actions from company has signs of systemic crime, which includes period from June 6, 2013 to November 6, 2017. As for illegally extracted resources, deforestation and extraction of inert materials, includes facts from April 29, 2014 to September 11, 2017.

Data analyzed by organization reveals the following facts of deforestation and illegal extraction of resources:

- Surrounding Rustavi city, during the construction of Tbilisi-Red Bridge highway (Tbilisi-Rustavi road lot III), in April 29, 2014 and in May 30, 2014, cut down of 841 trees were revealed;
- during the construction of Tbilisi-Red Bridge highway (modernization of Tbilisi-Rustavi road), 14 walnut trees were cut down, which belonged to the Red List;
- Company had a permission on 2,72 ha, but extraction was held on 3,16 ha. Also, they made an extraction without any permission and got resources like sand, gravel, which caused damage on the environment estimated at 16 389,28 GEL;
- Company was exempted from any license instead of construction of Kobuleti bypass road km12+400 and km31+259 and was permitted to extract 198 000m³ sand and gravel. Revision revealed, that company extracted resources also from the outside of belonging territory;
- In Vasisubani village, Samtredia municipality, company extracted 10 163 m² sand and gravel without any license and permission, which caused damage on the environment estimated at 10 363.88 GEL;
- In Janeti village, Samtredia municipality, on the Gubistskali river company extracted resources outside the belonging territory, which caused damage on the environment estimated at 11 460.18 GEL;
- In Meria village, Ozurgeti municipality, from the Natanebi river company had got resources from the land where permission had another company, where

Sinohydro extracted 1 872,6 m² sand and gravel. By the additional research revealed, that possessor and extractor company had no any agreement;

- In Janeti village, Samtredia municipality, during the inspection of extracting process revealed that 15 123,8 m² agricultural land was spoiled and caused damage on the environment estimated at 15 167,21 GEL;
- In Meria village, Ozurgeti municipality, from the Natanebi river company illegally extracted 1336,8 m³ sand and gravel, which caused damage on the environment estimated at 1536,80 GEL. Also, 98,9 m² resource was extracted from the land on which extraction was permitted to LTD “Batvani”;
- In Meria village, Ozurgeti municipality, 174 555,8 m³ sand and gravel was extracted by the company which caused damage on the environment estimated at 174755,8 GEL;
- In Janeti village, Samtredia municipality 34,6 m² resource was extracted from the land on which extraction was permitted to LTD “Gzamsheni” and 484,2 m² from territory of LTD “Black Sea Group”.
- In Janeti village, Samtredia municipality, illegal extraction of minerals was revealed which caused damage on the environment estimated at 2053,91 GEL.
- In Vasisubani village, Samtredia municipality illegal extraction of minerals was revealed, namely, 1314 m³ sand and gravel was extracted, which caused damage on the environment estimated at 1514 GEL.

According to the research by organization, damage on the environment by the occupation of organization was estimated at 233,241.06 GEL. The investigation process about these topics was held by Prosecutor’s Office of Georgia, Investigation Departments of Ministry of Finances of Georgia and Prosecutor’s Office of Adjara, but there is no any case of judicial responsibility of company and of other participants of criminal the cases. Herein, from June 6 2013 to November 6 2017, 46 facts of illegal action was revealed by courts of Kobuleti, Ozurgeti, Samtredia, Lanchkhuti, Gardabani, Tbilisi city courts and Road Department of Adjara. Major facts of illegal occupations are: Violation of license agreements, illegal extraction of inert materials, illegal consumption of water objects, use of private properties, facts of car wash in rivers and etc.

Organization researched amount of financial sanctions towards company, which was 62,686.98 GEL from June 6 2013 to November 6 2017, on 46 facts of illegal actions.

In conclusion, organization remarks that occupation of Chinese company in Georgia should be evaluated very critically and financial transparency and quality standards should be discussed. The research reveals that in the new projects, price of constructions is evidently lower but there are no any notes about savings in early

sources. All officials talked only about tender prices. It is also unknown about transactions during construction of Kobuleti and Batumi bypass roads, also each lots of Samtredia-Grigoleti road. One of the most interesting fact for organization was payments toward Chinese company. It is uncertain how Georgian Road Department transfers money to companies when these companies and Chinese “Railway 23” are in debts. Therefore, we have legal question – Does government transfer money to headquarters, instead of Georgian branch of company ? That’s why, it is possible to detect illegal actions from companies, such as submitting considerably lower prices during tender process, aiming winning of declared tenders. As a result, because of lack of money, projects may be implemented with significant defects. Also, principle of equal competition was violated and constructions have less effect. That’s why, we have constant traffic problems which causes discontent of population and society. They always have questions regarding corruption is government structures and this topic was already considered in the following research. Therefore, we can say, that infrastructural projects require sudden attention and more transparency from the State.

4. Recommendations

“Young Barristers” evaluates:

1. Investigation commission regarding occupation of “Sinohydro” should be created in Parliament, which will completely investigate the whole process of infrastructural projects, from winning tenders to fulfillment of duties by the company;
2. Georgian Parliament should draft new legislation and change the rules of performing tenders, including standards of transparency and quality of management;
3. Only Government of Georgia should be responsible for changing parts of agreement for big infrastructural projects in the country;
4. Ministry of Reginal Development and Infrastructure should:
 - Change the rules of performing big infrastructural projects. Difference between conditions and following agreements should be controlled. All kinds of changes for the agreements should be transparent;
 - Control Financial actions, transfers. each new transfer should be submitted by the acts of operations.
 - Improve quality of control for the companies responsible for infrastructural projects, which implies dates and technological standards.
5. Ministry of Agriculture and Environmental Protection should improve quality of control regarding illegal deforestation and illegal consumption of natural resources during fulfillment of the infrastructural projects;
6. Ministry of Labour, Health and Social Affairs should improve quality of control regarding working condition standards and inspection of technical equipment;
7. National Food Agency should intervene in food revision process, control each building company and protect food quality, get rid of discrimination between different food blocks;
8. Reports by revisional organizations should be published in media to provide exact information about flow of the infrastructural projects.

Address: Tbilisi, Zurab Chavchavadze Street #12

e-mail: pryoungbarristers@yahoo.com;

Legal Status: Non Profit Legal Entity

Date of Founding: July 9, 2012

Website: www.barristers.ge

FB: www.facebook.com/AkhalgazrdaAdvokatebi

Bank: JSC Procredit Bank, Ortachala Branch

Account Number: GE92PC0563600100002778

The Non-Profit Legal Entity – Young Barristers was founded on July 9, 2012. The motto of the organization is “Honor, Freedom, Equality”. The organization is a youth non-governmental entity and, since its founding, has been a very active organization in the field of protecting human rights and freedoms, as well as the evaluation and analysis of public interests and institutional reforms.

Young Barristers has been a member of the workgroup of legal support of the Ministry of justice of Georgia since 2012. It has also been a founding member of the non-governmental alliance for economic justice and freedom of business since 2013. It became a member of the barristers’ rights protection commission of the Association of Barristers of Georgia in 2014. It became a member of the scientific-consultative council of the civil integration committee of the Parliament of Georgia in 2014, and, since December 22, 2014, the head of the organization has also been the chairman of this council. Young Barristers has been deemed to have been the most active human rights protection organization in 2014 by LEPL Children and Youth Development Fund.

Young Barristers has been involved in a workgroup of the assistant of the Prime Minister of Georgia on human rights and gender equality since 2015. Since 2015, the organization has participated in the workgroup created by the Government of Georgia studying the foreign best practice regarding the reform of the Ministry of Internal Affairs. At the same time, in February 2015, the organization was one of the parties who submitted and supported the candidature of Nino Gvenetadze to the President of Georgia for the position of the chairman of the Supreme Court of Georgia. Since April 2015, the organization has been active in the work of the scientific-consultative

council of the Supreme Court of Georgia. On April 30, 2015, after the initiative of Young Barristers, a permanent alliance of non-governmental entities was founded, named “From the signing of the Association Agreement to the membership of the European Union”. From December 2015 Young Barristers has been a member of the consultative council of the Ministry of Corrections and Probation of Georgia.

Young Barristers works with professional groups, public bodies, the private sector, international organizations based in Georgia and the diplomatic corps. The organization is active in research, handles a number of projects and provides conclusions, recommendations and legislative proposals. It is active in evaluating the youth policy, democratic institutes and the legislative reforms. In this regard, the organization has, since 2013, been realizing the initiative named “Institutional dialogue with executive, legislative and judicial government”. The organization has provided the populace with pro bono legal consultations. It issues a periodic scientific journal and prepares a monthly media-digest of its work.

The position of the organization has repeatedly become a matter of discussion after Young Barristers spoke up against the violation of human rights, systemic crime and illegal acts of high-ranking members of the political system in Georgia between the years 2003 and 2012. Certain groups misconstrued this clearly defined position of the organization as a bias. Therefore, the biography of the organization contains an emphasis on certain judicial disputes, something that aims at protecting the professional reputation of Young Barristers and reversing the damage caused by defamatory statements.

The work of Young Barristers is based on its charter, internal bylaws and internal acts. It possesses a document of strategic vision of its work, which is periodically refreshed. Since January 2015, it has been led on an executive basis. The new charter of the organization changed the way it was to be governed. A single head, instead of the founders’ council being the only entity that has a say in its governance, will now lead the organization. The head creates a cabinet (team), which is responsible towards the founders’ council and all other third parties.

The sources of income of Young Barristers are: Grant projects, donations and other types of income allowed by the law.

*The readers' opinions regarding the research at hand
Are important to Young Barristers*

*If you would like to receive and read
The electronic version of the research,
Please contact the organization at the following electronic address:
pryoungbarristers@yahoo.com*